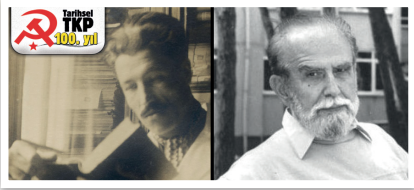

Tarihsel TKP: Saklanan tarih - H. Fırat

TKP tarihine açıklık getirmek bir yana, onun karanlıkta, çarpıtılmış halde ya da muğlak ve belirsiz kalmasının asıl sorumluları, denebilir ki herkesten çok bizzat TKP liderleri olmuşlardır. **s.12**

İEKK: Yaşasın 8 Mart!

Hem 8 Mart'ın tarihsel deneyiminden hem de bugün direnen işçilerin, öğrencilerin mücadelesinden güç alarak haklarımızdan ve geleceğimizden vazgeçmediğimizi gösterelim! **s.20**

Sosyalist
Siyasal Gazete

Sayı: 2021 Özel / 08
19 Şubat 2021

Kızıl Bayrak

www.kizilbayrak48.net

Garê hezimetî, düzen siyaseti ve toplumsal muhalefet

Farklı saiklerle
AKP-MHP
gericiliğine direnen
güçlerin sokakta
örecekları birleşik
mücadele aynı
zamanda toplumu
uyuşturarak ırkçı-
gerici zehrin de
panzehiri olacaktır.

**FAŞİZM KAYBEDECEK
HALKLAR KAZANACAK**
İSTANBUL EMEK BARIŞ DEMOKRA

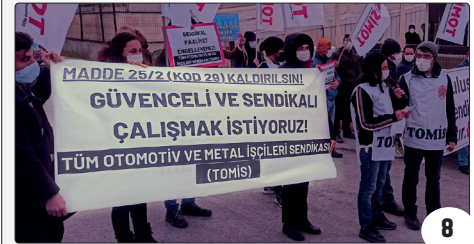
**“Yeni Anayasa” kim için,
hangi ihtiyacın ürünü?**

Tartışma, rejimin başı Erdoğan'ın konuyla ilgili konuşması ile başlatıldı. “Yeni anayasa” heveslileri de hemen tartışmaya dahil oldular.

**S-400 sorusunda
AKP-MHP iktidarının çaresizliği**

Rus büyükelçinin sözleri, utanç verici durumu gözler önüne seriyor: “Satış yaptık... Araç sizin. İster plaja gidin, ister patates taşıyın, isterseniz...”

**Kod 29:
Sermayenin yeni silahı**

İşsiz kalma korkusuna tazminat ve işsizlik maaşını alamama ve fişlenme de eklenince, olası işçi hareketini dizginlemek için önemli bir silaha dönüşüyor.

Birlik ve program sorunu - Friedrich Engels

s.16

Emperyalist çelişkiler derinleşiyor - D. Meriç

s.18

Garê hezimetî, düzen siyaseti ve toplumsal muhalefet

Farklı saiklerle AKP-MHP gericiliğine direnen güçlerin sokakta örecekleri birleşik mücadele aynı zamanda toplumu uyuşturan ırkçı-gerici zehrin de panzehiri olacaktır.

AKP-MHP iktidarının Kürt halkına ve hareketine güçlü bir darbe indirme hedefiyle devreye soktuğu, fakat tam bir fiyaskoyla sonuçlanan Garê'ye dönük askeri hareket hala gündemdeki yerini koruyor.

Dinci-faşist rejim Garê hezimetinin sorumluluğundan sıyrılmaya dönük hamlelerini sürdürürken, düzen muhalefeti ise Kürt halkına düşmanlık çizgisinden milim sapmadan yaşanan başarısızlık üzerinden AKP-MHP iktidarına yüklenmeye devam ediyor. Görünen o ki "Garê operasyonu" burjuva siyaset arenasında önemli bir kırılma noktası olarak uzun bir süre tartışılacak.

AKP-MHP GERİCİLİĞİNİN GARÊ HEZİMETİ VE ARKA PLANI

Türkiye'nin kapitalist düzeni büyük açmazlarla yüz yüze. Her geçen gün ağırlaşan ekonomik-sosyal kriz, önü alınamayan pandemi süreci, düzen siyasetinde yaşanan kilitlenmeler ve tüm bunların toplumsal yaşamda yarattığı ağır tahribat Türkiye kapitalizminin en genel tablosunu oluşturmaktadır. Elbette bunlara uluslararası ilişkiler alanında biriken kriz dinamiklerini de eklemek gerekiyor.

Tüm bu sorun alanlarının AKP-MHP gericî bloğunu fazlasıyla bunalttığı bir dönemden geçiyoruz. Zira, ekonomik kriz gibi sistemin yapısal sorunları bir yana, rejimin ne düzen siyasetinde yaşanan açmazlara ne uluslararası ilişkiler alanındaki sorunlara ne de toplum ölçüsünde büyüyen sosyal hoşnutsuzluğa dönük bir çözüm politikası bulunuyor. Bunun içindir ki dinci-faşist iktidar uzun bir süredir çıplak bir zor aygıtı olarak ayakta kalmayı esas alıyor.

Öte yandan, kapitalist sistemin çok yönlü krizleri ve iktidarın her birini derinleştiren politikaları, AKP-MHP ikilisinin kendi tabanında dahi meşruiyetini kaybetmesine ve seçmen desteğinin giderek erimesine yol açıyor. Bu olgu son bir yıllık pandemi süreci üzerinden bile

açıkça görülebiliyor. Salgın koşullarında işçi ve emekçiler kendi kaderlerine terk edilmiş bir şekilde toplumun tüm yükünü sırtlamış durumdadır. Emekçilerin çalışma koşulları her geçen gün ağırlaşırken, açlık ve yoksulluk derinleşirken, en temel insani hakların sözünü bile etmek mümkün değil günümüz Türkiye'sinde.

Garê'ye yönelik saldırganlığın arka planında tam da bu tablo yer almaktadır. Dünden bugüne çok yönlü sorunlar altında bunalan sermaye hükümetlerinin bilinen pratiğidir bugün yaşananlar. Geçmişte de sermaye hükümetlerinin Kürt sorununu istismar ederek şovenizm zehrini her fırsatta topluma aktığı, yeri geldiğinde bunu kanlı operasyonlarla ya da sınır ötesi hareketlerle tamamladığı birçok örnek yer almaktadır. Fakat AKP-MHP iktidarı bunu adeta bir çizgi haline getirmiş bulunmaktadır. Bunu sadece düzenin genel çıkarları değil, aynı zamanda kurmaya çalıştıkları gericî-faşist rejimin bekası için yapıyorlar. Son yıllarda Güney Kürdistan'a ve Rojava'ya dönük işgal girişimlerine bakıldığında, bu olguyu görmek zorluk taşıyor.

7 Haziran 2015 seçimlerinin ardından Kürt halkına yönelik tırmandırılan kirli savaş, beraberinde devreye sokulan provokasyonlar ve arkası gelmeyen kitle katliamları, AKP gericiliğinin iktidarı elinde tutmak için nelerin altına imza atabileceğini ortaya koymuştu. 2023 seçimleri yaklaşırken, bugünden yaratılmaya çalışılan atmosfer de farklı değildir.

Fakat "Garê operasyonu" üzerinden hedefledikleri sonucu elde edemediler. Garê'ye yönelik saldırıyla PKK'nin yönetim kademesini kısıpca almayı ve mümkünse esir asker ve polisleri alarak "büyük bir şovun" altına imza atmaya umuyorlardı. Elbette buna Kürt düşmanlığı ve iyiden iyiye tırmandırılacak olan ırkçı-şovenizm eşlik edecekti. Bu "kapsamlı plandan" geriye kalan sadece sonuncusu, Kürt halkına düşmanlık ve ırkçı-şoven zehrin topluma pompalan-

ması oldu. Ötesinin sorumluluğunu bile almaktan imtina eden rejim, sonuçları önümüzdeki dönemde daha net görülecek bir siyasal kırılma tablosu ile başa kaldı.

GARÊ HEZİMETİ VE DÜZEN MUHALEFETİ

Garê'ye dönük saldırı, burjuva muhalefetin de gerçek konumunu bir kez daha ortaya koymasına vesile oldu. Erdoğan yönetiminin Garê üzerinden kurduğu kirli planla dinci-faşist rejimi tahkim etmek istediği gün gibi ortadayken, düzen muhalefeti daha ilk günden iktidara omuz veren açıklamalarda bulundu.

Ancak hareketin PKK'nin elindeki 13 kişinin ölümüne neden olması, dinci-faşist iktidarın bunun nasıl yaşandığına ilişkin inandırıcı açıklama getiremediği gibi hiçbir sorumluluk üstlenmemesi, bu insanların kurtarılması için bugüne kadar hiçbir adım atılmamış olması vb. toplum ölçüsünde tartışmalara yol açtı. CHP ve diğer düzen partileri, Kürt halkına ve kazanımlarına dönük saldırganlık üzerinden değil ama 13 kişinin yaşamına mal olan hezimet üzerinden "muhalef" bir tutum sergilediler, sadece bu çerçevede sorunun üzerine gittiler.

Bugüne kadar Kürt halkının kazanımlarını hedef alan saldırıların başarısı, düzen muhalefetinin iktidarla birleştiği temel eksenlerden biri olmuştur. Bu tür kirli hamlelerin toplumu nasıl bir yıkıma sürüklediği, başta Kürt ve Türk halkları olmak üzere bölge halkları arasında nasıl bir düşmanlığın körüklendiği ve sözde muhalefet ettikleri dinci-faşist rejimin tahkimi adına ne gibi sonuçlar yaratacağı burjuva muhalefetin umurunda değildir.

Ancak Garê fiyaskosu ve devamında yaşanan gelişmeler burjuva muhalefete AKP-MHP ikilisini sıkıştırarak bir hareket alanı yaratmıştır. Şu günlerde bunu değerlendiren CHP ve ortakları, nereden tutulsa dökülen Garê hamlesinden faydalanarak iktidar karşısında kendi

konumlarını güçlendirmeye çalışıyorlar. Bunun farkında olan AKP-MHP bloğu da, gerek burjuva muhalefet temsilcilerini ziyaret ederek gerekse meclis kürsüsünü kullanarak düzen cephesini Kürt düşmanlığı ekseninde tutmak için uğraşiyor.

DEVİRİMCİ-İLERİCİ MUHALEFET VE KÜRT HALKIYLA DAYANIŞMA ÇİZGİSİ

Bütünlüğü içerisinde bu tablo, hem AKP-MHP bloğunun kirli-provokatif hesaplarını boşa çıkarmanın hem de Kürt halkıyla gerçek bir dayanışma süreci örmenin yolunun sokaktan, yani toplumsal mücadele dinamiklerinin kendini ortaya koymasından geçtiğini göstermektedir.

Bunun için başta işçi sınıfı olmak üzere kadın, gençlik, çevre vb. toplumsal mücadele dinamikleri ile devrimci-ilerici güçlerin, AKP-MHP gericiliğinin kapsamlı saldırılarına karşı birleşik bir odak olarak hareket etmeyi başarabilmeleri gerekmektedir. Bu başarıldığında, rejimin tüm temel konularda devreye soktuğu karanlık hamlelerinde "incir yaprağı" misali "ayıp örtme" misyonuyla hareket eden burjuva muhalefetin de maskesi yere düşürülebilecektir.

Farklı saiklerle AKP-MHP gericiliğine direnen güçlerin sokakta örecekleri birleşik mücadele aynı zamanda toplumu uyuşturan ırkçı-gerici zehrin de panzehiri olacaktır. Başta Kürt halkı olmak üzere, ezilen ve baskı gören tüm kesimler, haklı ve meşru talepler üzerinden bu hareketin içerisinde kaynaşacak ve gerçek bir dayanışma zeminine kavuşacaklardır.

Sınıf devrimcileri açısından bu noktada yakalanması gereken halka elbette işçi sınıfı hareketini geliştirmek, politik bir sınıf hareketi yaratmaya kilitlenmek olmalıdır. Bunu yaparken farklı mücadele dinamikleri ile kurulacak bağlar, sınıf hareketinin merkezinde olduğu topyekûn mücadeleyi örmenin imkanları olarak ele alınmalıdır.

“Gare operasyonu” ve yeni saldırı dalgası

A. Engin Yılmaz

Dinci-faşist AKP-MHP blokunun şefi Erdoğan, 8 Şubat'ta, “Çarşamba günü Millete Sesleniş konuşmamı özellikle izlemenizi tavsiye ediyorum. Sizlere birçok güzellikleri takdim edeceğim” demiş, Hulusi Akar ise 9 Şubat'ta “Kandil miti bitecek” açıklamasında bulunmuştu. Bir gün sonra Gare bölgesindeki PKK kamplarına karşı Pençe Kartal-2 hareketi başladı. Erdoğan 10 Şubat Çarşamba günü “millete” seslenemedi ve “Sizlere birçok güzellikleri takdim edeceğim” vaadini yerine getiremedi.

Milli Savunma Bakanı operasyonun, “PKK'nın saldırılarını bertaraf etmek ve hudut güvenliğini sağlamak maksadıyla” gerçekleştirildiğini duyurmuştu. Oysa Erdoğan'ın sözünü ettiği “güzellikler”, PKK'nın elindeki asker, polis ve istihbaratçıların kurtarılması ve Gare'de olduğu düşünülen PKK liderlerinden Duran Kalkan ve Murat Karayılan'ın yakalanmasıydı. İktidarın, “Tutulan vatandaşların Gare'de olduğuna dair çok iyi kanıtlara ulaşıldı, operasyon bu minvalde yürütüldü” açıklaması, Erdoğan'ın partisinin Rize kongresinde yaptığı, “Bu kardeşlerimizi bu teröristlerin ellerinden kurtaracağız, bunun hesabını yaptık. Çok uğraştık... bu operasyonları yapmak suretiyle kardeşlerimizi kurtaralım istedik” açıklaması ve Süleyman Soylu'nun “Murat Karayılan'ı yakalayıp bin parçaya bölmezsek bu millet ve şehitlerimiz yüzümüze tükürsün” ifadeleri bunu gösteriyor.

Erdoğan ve iktidarının müjdesini vereceği “güzelliklere” gerçekten de ihtiyacı vardı. PKK liderlerinden bir ya da birkaçının tutuklanması ve esirlerin kurtarılması başarılıysa, faşist şef için bu yeni bir “zafer destanı” olacaktı. Esirlerle birlikte PKK liderinin de elleri bağlı getirileceği kendisine taahhüt edilmiş olmalı ki, operasyon öncesi “milletine” vereceği müjdeyi duyurmuştu. Ne var ki operasyon hezimetle döndü. Şimdi 13 esirin ve üç askerin ölümü kirli bir iç siyaset malzemesi yapılıyor. Herkesi şovenizm bayrağı altında toplamanın ve HDP şahsında Kürt halkına yönelik kudurganlığı trmandırmanın fırsatına çevriliyor.

Partisinin Rize kongresinde içeriye ve dışarıya seslenen Erdoğan, herkese adeta “Ya bizdensiniz ya da teröristlerden yanasınız” ikilemini dayattı. Bunu, “Gara'da yaşanan bu katliamdan sonra

artık hiçbir ülke, kuruluş, yapı ve kişi, Türkiye'nin Irak ve Suriye hareketlerini sorgulayamaz. ... Bundan sonra herkesin önünde iki yol var. Ya Türkiye ile birlikte hareket edip teröre karşı ... tavır alacaklar ya da bu eli kanlı terör örgütünün her cinayetinin ortağı olarak ... uluslararası platformlarda hesap verecekler” ifadeleriyle özetledi. Aynı tehdidi ortağı faşist Bahçeli de “Herkes tarafını ve tercihini yapmalıdır: Ya hıyanet ya hidayet, ya melanet ya da millet” sözleriyle dile getirdi.

BAŞARI DEĞİL HEZİMET!

“Dost ve müttefiklerimizle koordine edilerek yapılan” şeklinde lanse edilen operasyon, ocak ayında Akar-Güler ikilisinin Bağdat ve Erbil ziyaretlerinin ardından ABD'nin de desteği alınarak gerçekleşti. Dinci-faşist blok, Kürt halkı ve hareketine karşı içerde ve dışarda artan bir kudurganlıkla saldırarak, Kürt hareketini tasfiye etmeyi amaçlıyor. 1986'dan bugüne sayısız sınır ötesi operasyon bu amaç çerçevesinde “dost ve müttefiklerle koordine edilerek” yürütüldü. Gare'ye yönelik operasyon da bunlardan biri oldu.

40'tan fazla uçağın katıldığı operasyonda, İHA ve SİHA'ların yanı sıra tank uçakları, havadan erken ihbar ve kontrol uçakları, “yerli ve milli mühimmat kullanılarak”, “terör örgütüne ağır bir darbe indirilmiş ve bölge kontrol altına alınmıştır.” Böylece operasyon, 14 Şubat Pazar günü “başarılı şekilde” sonlandırılmış, “kara ve hava unsurları güvenle dönmüş” ve yeni bir “başarı destanı” daha

yazılmıştır. Başarının ölçütü ise, öldürüldüğü iddia edilen 50 gerilla ve bölgenin günlerce bombalanmasıdır. Kanlı operasyonlar düzenleyip gerilla öldürmek, halka karşı katliamlar yapmak, dağı taşı bombalamak başarı olsaydı, bu 40 yıl boyunca tekrarlanmaz, sorun da çözülmüş olurdu. Oysa tarihsel ve toplumsal kökleri olan ve uluslararasılaşan Kürt sorununun ağırlığı altında ezilmeye devam ediyorlar. Dolayısıyla tüm barbarca çabalara rağmen ortada başarı değil tam bir hezimet var.

Aynı hezimet Gare operasyonu için de geçerlidir. Amaçlarına ulaşamadıkları gibi PKK'nın elinde bulunan 13 kişinin öldürülmesinin sorumluluğunu taşıyorlar. 6 yıldır kimi siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin tüm çabalarına ve verilen önergelere rağmen kılları kırıp damayanlar, esirlerin PKK tarafından öldürüldükleri iddiasıyla Kürt hareketine yönelik kara propagandaya giriştiler. Kürt cephesinden yapılan açıklamalarda bu iddia yalanlandı. Bu saldırılarla Türk devletinin vahşi yüzünün bir kez daha ortaya çıktığını belirten Salih Müslim, “Gerillaların elindeki esirler, uzun bir süre gerillaların elinde kaldı ve onlara hiçbir şey olmadı. Türk devleti saldırılarında onlara hiç acımadı ve 13 esiri vahşice öldürdü. Onlar Türk devletinin eliyle öldürüldü.” açıklamasını yaptı.

İYİP Genel Başkan Başdanışmanı ve Meclis Milli Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu üyesi Aytun Çıray da devletin açıklamalarını inandırıcı bulmamış olmalı ki, Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın yanıtlanması istemiyle soru önergesi ver-

di: “Sn. Erdoğan Türk milletine bir müjde vereceğini vaat etmiş, ancak bir müjde açıklaması yapılmamıştır. Söz konusu müjdenin Pençe Kartal-2 Harekâtı ile bir ilgisi var mıdır?” diyen Çıray, sorusunu, “Mağarada bulduğunuz asker ve memur şehitlerimiz için neden ‘Sivil Vatandaşlar’ ifadesini kullandınız? Böyle bir açıklama yapmanız, ... operasyonu yöneten olarak başarısızlığınızı gizlemek için miydi?” biçiminde sürdürerek, operasyonun başarısızlığına işaret ediyor. ABD Dışişleri Bakanlığının “Türk vatandaşlarının terör örgütü PKK'nın elinde öldüğü haberleri doğrulanırsa, bu eylemi en güçlü şekilde çileden çıkararak krize yol açtı.

BURJUVA MUHALEFETİN KÜRT DÜŞMANLIĞI

Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesi söz konusu olduğunda, sermaye cephesindeki sorunlar hemen geri plana itiliyor. Tüm düzen temsilcileri, tüm sermaye uşakları ve düzen muhalefeti “vatanın birliği” ve “bölücü teröre karşı mücadeleye” şiarları etrafında birleşiyorlar. Gare operasyonu şahsında da yaşanan budur. 13 esirin ve üç askerin ölümünün ardından başta Erdoğan-Bahçeli ikilisi ve faşist blokun öteki temsilcileri Kürtlere karşı nefret, kin ve düşmanlıkta yarışırken, tüm düzen partileri de bundan geri kalmamak için çırpınıyorlar.

Tüm temel kritik konularda “devletin bekası” için Erdoğan iktidarının yanında saf tutan ve “muhalefetten sorumlu devlet bakanı” unvanını fazlasıyla hak eden Kılıçdaroğlu ve partisi de teröre lanet

okuma eşliğinde “teröre karşı yanındayız” dedi. Tıpkı Erdoğan’a, “Doğu Akdeniz’de, Kıbrıs’ta, Ege’de, Suriye’de, hatta Libya’da taviz verirken namertsin. Taviz vermeyeceksin, biz arkanda olacağız” dediği gibi... Şimdi de Erdoğan’ın yanındadır ve ulusal yas önermektedir. Öteki tüm düzen partileri de AKP-MHP faşist blokunun ardına sıralandılar. Operasyon, Kürt halkına ve HDP’ye yönelik yeni bir nefret söylemi kampanyasına dönüştürüldü. Yaşadıkları hezimetin intikamını içerdeki Kürtlerden ve tüm ilerici-demokrat muhalefetten alma yoluna gittiler, herkesi Kürtlere karşı seferberliğe çağırdılar.

İçişler Bakanı Süleyman Soylu, “6 yıl önce PKK tarafından kaçırılan, Kuzey Irak’ta alıkonulan 13 evladımız, alçakça, kalleşçe şehit edildi... Bunun üzerine hâlâ PKK’yı aklamaya çalışan pislikler var. PKK ile aynı açıklamaları yapmaktan utanmayan, aynı yalanlara sahip çıkan haysiyetsizler var. Evlatlarımıza ve ailelerine çektiirdiklerinin hesabı soruldu, sorulacak” kudurganlığıyla saldırının startını vermiş oldu. “Bugün milat olması, HDP kapatılmalı” kirli kampanyası eşliğinde 40 kentte HDP üye ve yöneticilerinin de aralarında olduğu 700’ü aşkın kişi gözaltına alındı.

KÜRT SORUNU VE EMPERYALİST HESAPLAR

Ortadoğu, emperyalistler arası hegemonya kavgasının esas cephesi olmayı sürdürüyor. Bölgede karşı karşıya bulunan küresel güç odakları, etki alanlarını genişletme ve emperyalist çıkarlar peşinde koşmaktadırlar. Onların Ortadoğu’da Kürt hareketleriyle ilişkilerini de bu çıkarlar belirlemektedir. İşbirlikçi kimliğiyle ABD’ye on yıllardır hizmet eden Barzani ve Talabaniler ise öteden beri ulusal kurtuluşa, kendi güçlerini kullanarak değil, bir emperyalist güce, somutta ABD’ye dayanarak ve onların çıkarlarıyla bütünleşerek ulaşmak istedikleri, istiyorlar. Yıllardır ABD emperyalizminin bölgede egemenlik sağlamanın araçları olarak hareket ediyorlar. ABD tarafından, istediği sınırlar içinde davranmayan PKK’yı tasfiye etmenin de imkanı olarak görülüyorlar.

Suriye Kürtlerini Ortadoğu’daki egemenlik mücadelesinin bir dayanağı olarak kullanmak isteyen ABD, PYD’yi PKK’dan ayırıyor. Erdoğan iktidarını da

SDG/PYD’yi bir tehdit olarak görmemesi gerektiği konusunda ikna etmek istiyor. Barzani çizgisindeki ENKS ile PYD arasında birlik görüşmelerini zorlayarak, PYD’yi KDP çizgisine getirmek için çalışıyor. Bunun için Rojava Kürtleri arasındaki birlik görüşmelerine öncülük ediyor. Suriye ve Irak Kürtlerini kendi çizgisinde aynı safta birleştirmek, Türk devletini de buna razı etmek istiyor. PKK’ye de ya Barzanici çizgi ya da tasfiye dayatılıyor. ABD, Türkiye, Irak merkezi ve Kürdistan yönetimlerinin işbirliği bunun üzerine oturuyor. Varlığını aynı zamanda ABD emperyalizmine borçlu olan ve Türkiye ile netameli ilişkiler içinde bulunan IKBY, kendisine dayatılan PKK’nin tasfiyesi çizgisini, kendi çıkarlarının bir gereği olarak da destekliyor.

Her türlü özgürlüğe karşı olan ABD ve öteki emperyalistler, her zaman ve her yerde egemenlik peşinde koşmaktadırlar. Onların derdi Kürtlere özgürlük sağlamak değil, bölgedeki çıkarlarıdır. Onlar için ulusların özgürlüğü değil, sadece emperyalist çıkar ve egemenlikleri önemlidir. Kürtlerle ilişkileri de bunu hizmet ettiği ölçüde anlamlıdır.

KÜRT HALKIYLA OMUZ OMUZA!

Kürt halkının ulusal eşitlik ve özgürlük mücadelesi uzun süredir zorlu bir safhaya girmiş bulunuyor.

Emperyalistler ve sömürgeciler Kürt hareketinin içinde bulunduğu zorlukları ve zaafı derinleştirerek, bu yolla kendi arzuladıkları “çözüm”e mahkum etmeye çalışıyorlar. Bu hedef çerçevesinde Kürt hareketini tasfiye etmek, Kürt halkının özgürlük istemini boğmak için saldırıları tırmandırıyorlar.

Son operasyon ve sonuçlarından hareketle Türk devleti, Kürt halkına karşı topyekûn bir saldırı için itiraz kabul etmez bir zemin hazırlamak istiyor. Bu çerçevede herkese savrulan tehditler ile kirli ve karanlık planlar iç içe yürütülüyor.

Kürt halkına ve hareketine karşı sürdürülen bu yeni “siyasi soykırım” saldırısı karşısında, ilerici-devrimci hareket başta olmak üzere Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerine büyük bir sorumluluk düşüyor.

Kürt halkıyla omuz omuza eylemli dayanışma içinde olmak, günün temel görevlerinden biridir. Her yol ve yöntemle Kürt halkının özgürlük ve eşitlik mücadelesinin haklılığı ve meşruluğu işçi ve emekçilere anlatılmalı, onların pratik desteğini örgütleme hedefiyle hareket edilmelidir.

Boğaziçi direnişi 7. haftasındaydı

Boğaziçi Üniversitesi’nde AKP’li Melih Bulu’nun “kayım rektör” olarak atanmasına karşı Ocak ayı başında başlayan direniş 7. haftasını geride bıraktı. “Özerk-demokratik üniversite” talebiyle öğrenciler ve akademisyenler geçtiğimiz hafta da üniversitede eylemlerine devam ederken, mücadeleyle dayanışma da sürüyor.

Eylemlerin başlıca talepleri arasında Boğaziçi Üniversitesi başta olmak üzere tüm “kayım rektör”lerin istifa etmesi, üniversitelerde tüm bileşenlerin katıldığı seçimlerle rektörün belirlenmesi, üniversitelerdeki polis ablukasının son bulması ve bu süreçte tutuklanan ya da ev hapsi uygulanan öğrencilerin serbest bırakılması bulunuyor.

Bu taleplerin yanı sıra güncel gelişmeler de hafta boyunca gerçekleşen eylemlerde işlendi. 15 Şubat’ta “Boğaziçili Fizikçiler”, kayıyım rektöre yardımcılık görevini kabul eden bölüm hocası Mehmet Naci İnci’ye açık mektup yayımladı. İnci’nin bu görevi kabul etmesinin “liyakatini boşa çıkardığı” belirtilen açıklamada, “makamınızı tanımıyoruz” denilerek İnci’nin de istifa etmesi istendi.

16 Şubat’taki eylemlerin gündeminde, ertesi gün gerçekleşecek Üniversite Yönetim Kurulu toplantısı vardı. Öğrenciler, ÖTK temsilcilerinin toplantıya “Bulu’yu istifaya çağırarak dışında bir niyetle katılmaması” çağrısı yaparken, lisansüstü öğrencileri ise toplantıya katılmayı reddetti. “Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri olarak meşruiyetimizi muktadirlerin iki dudağı arasından değil haklı ve onurlu bir şekilde yürüttüğümüz direnişimizden alıyoruz” denilen açıklamada, diğer bileşenlere de toplantıya katılmama çağrısı yapıldı. Aynı gün Boğaziçi öğrencileri eylemlerinin ardından Kadıköy’de grevlerini sürdüren belediye işçilerine dayanışma ziyareti gerçekleştirdi.

18 Şubat günü eylemlerinde öğrenciler Ankara’da polis tarafından kaçırılan öğrencilerle dayanışma içinde olduklarını vurguladı. Boğaziçi Dayanışması, “Ne gözaltılar, ne ev hapsileri, ne işkenceler ne de tutuklamalar... Hiçbiri bizi yıldırmaya, yolumuzdan döndürmeye yetmedi, yetmeyecek!” diyerek polisin saldırılarına karşı yılmadan mü-

cadeleye devam edeceklerinin altını çizdi.

19 Şubat nöbet eyleminde akademisyenler bu kez, Hukuk Fakültesi’ne dekan atanmasını protesto etti. 7 haftadır eylemler devam ederken gayri-meşru kararların ve saldırıların sürdüğüne değinilen açıklamada, “Üniversite iradesi hiçe sayılarak, usul ve teamüller çiğnenerek iki yeni fakülte açılmasının üzerinden 2 hafta geçti. Bu hafta da yine teamüllerimize aykırı olarak, Hukuk Fakültesi Dekanının bizlerce seçilmeden, bilgi ve görüşümüz alınmadan atandığını medyadan öğrendik” denildi. Bu atamanın da kabul edilmediği vurgulanan açıklama, dayanışma ve destekler selamlandıktan sonra “özerk-demokratik üniversite” mücahadesinin süreceği vurgusuyla talepler sıralanarak son buldu.

ÖZYEGİN AKADEMİSYENLERİ VE ALMAN LİSESİ MEZUNLARINDAN DESTEK

19 Şubat’ta Özyeğin Üniversitesi’nden akademisyenler direnişi selamladı. Kayıyım rektör atamasını kabul etmedikleri, üniversitelerde söz, yetki, karar hakkının üniversitenin asıl bileşenlerinin olması gerektiği ifade edilen açıklamada, alınan bu karardan derhal vazgeçilmesi ve hapiste olan öğrencilerin derhal serbest bırakılması talep edildi.

Alman Lisesi mezunları direnişin yanında olduklarını vurguladıkları açıklamada, polis şiddeti ve usulsüz rektör ataması protesto edildi. Tutuklanan öğrencilerin derhal serbest bırakılması talep edildi.

MÜZİSYENLERDEN DESTEK

Müzik ve sahne emekçileri, üniversite bileşenlerinin mücadelesini sahiplendikleri bir bildiri yayımladı. “Başta Boğaziçi Üniversiteliler olmak üzere baskılara direnen tüm üniversitelilerin yanında duracak ve; ‘Özerk ve Demokratik Üniversite’nin her zaman savunucusu olacağız!’ vurgusu yapılan bildiri de “Hiçbir siyasi gücün, her ne sebeple olursa olsun üniversiteleri, akademisyenleri ve öğrencileri ötekileştirdiği, kendi fikrinde dizayn etmeye çalıştığı yöntemlerini kabul etmiyoruz” denildi.

“Yeni Anayasa” kim için, hangi ihtiyacın ürünü?

Kapitalizmin yapısal krizi ile dinci-faşist rejimin sürekli yarattığı krizler ülkeyi uçurumun eşğine getirmişken, yeni bir anayasa tartışması başlatıldı. Tartışma, rejimin başı Erdoğan’ın konuyla ilgili konuşması ile başlatıldı. “Yeni anayasa” heveslileri de hemen tartışmaya dahil oldular. Düzenin muhalefet partileri ile bazı reformist-sol çevreler kervana katılınca, yeni anayasa tartışması birkaç koldan yürütülmeye başladı.

Tartışmayı başlatan dikta rejiminin “hedefleri”, kervana katılanların ise “hevesleri” olduğu görülüyor. “Yeni anayasa” hedefi olanlar, dinci-faşist rejime “yasal kılıf” uydurma hesabı içindeler. Zira Perinçekçi dalkavuklar tarafından da desteklenen AKP-MHP iktidarının her icraatı, var olan anayasanın ayaklar alınması anlamına geliyor. Toplumun üzerine kabus gibi çöken bu rejim, hile ile kabul ettirdiği kendi anayasasını 4-5 yıl içinde çöpe attı. Faşist zorbalığa dayalı icraatlara uygun bir “yeni anayasa” ihtiyaç halinde gelince, AKP şefi oyunu başlattı.

“SİVİL ANAYASA” DEĞİL, DİKTA REJİMİNİN ANAYASASI HEDEFLENİYOR!

Anayasa tartışmalarını başlatan dikta rejiminin başı, güya askeri vesayetten kurtulmuş “sivil” bir anayasa yapmak istiyor. Sahtekarlıkta sınır tanımayan bu rejim, faşist zorbalığı “demokratik reform” olarak pazarladığı gibi, her icraatıyla halka karşı suç işlemeyi sürdürürken, “askeri vesayetten arınmış sivil bir anayasa” hazırlamaktan söz edebiliyor. Kendi sefil bekalari için her türlü kirli yola başvuranlar, sınır tanımayan bir arsızlıkla toplum önünde sahte vaatlerini tekrarlıyorlar.

“Sivil” anayasa maskaralığını ciddiye alan olmasa da, Erdoğan’ın anayasa tartışmasını başlatmayı başardığı görülüyor. Medyada, siyasi parti kulislerinde, kimi hukukçu ve akademisyenlerin katıldığı birtakım programlarda bu konu tartışılıyor.

AKP-MHP koalisyonunun yeni bir anayasa yapmaya ömrü yeter mi bilinmez. Ama ömrü ve gücü yeterse, dinci-faşist dikta rejimini “anayasal”laştırmak isteyeceği kesin. Toplumun büyük bir kesimini boğan sorunlara rağmen anayasa tartışmasının başlatılması gündemi saptırmak anlamına gelse de, Erdoğan ve ortakla-

rının suç dosyalarını kabartan icraatlara “yasal kılıf” uyduracak bir anayasaya ihtiyaç duydukları görülüyor. Bu arada sermaye cephesinden kayda değer bir tepkinin gelmemesi, sömürücü sınıfların demokratik hak ve özgürlükleri yok eden yeni bir “anayasa”ya esaslı bir itirazları olmadığına işaret ediyor.

AKP şefi, kendisi ve suç ortaklarının paçasını kurtarma telaşına düşmüş olsa da, sermaye sınıfına hizmeti bir an bile aklımdan çıkaramaz. Zira onun varlık koşulu bu sınıfa hizmettir. Bu bağlamda anayasa tartışmalarını başlatırken, sınıfsal açıdan da hedeflenen çok nettir. Dinci-faşist iktidar, biat etmeyenlere terörist muamelesi yapan, demokratik hak ve özgürlükleri tamamen ortadan kaldıran, hak arama ve örgütlenme mücadelesine izin vermeyen, dikta rejiminin tüm suçlarına yasal zemin sağlayan bir “anayasa” hazırlayıp topluma dayatma çabasıdır.

DÜZEN MUHALEFETİ: “GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTER SİSTEM”!

Düzen muhalefetesinin gündeminde de anayasa tartışması var. Muhalif düzen partileri tek adama dayalı dikta rejiminin tıkanıldığını, sermaye sınıfının işlerini gören, ancak görüntü itibarıyla “demokratik” olan bir yönetime geçiş için yeni bir anayasanın gerekli olduğunu savunuyorlar. “Güçlendirilmiş parlamenter sistem” ihtiyacına işaret ediyor, yeni anayasanın bu sisteme temel oluşturacak mahiyette olması gerektiğini ileri sürüyorlar. Anayasanın biriken devasa sorunları çözecek “sihirli bir sopa” olduğunu var sayıyor ya da öyle bir görüntü veriyorlar.

Birçok alanda AKP-MHP rejiminin kuyruğuna takılan düzen muhalefetesinin ülkeye demokrasi bahsetme iddiası, safsatadan öte bir anlam taşıyor. Zira içeride ırkçı-faşist saldırganlığa, dışarıda işgalci-yayılmacı politikalara karşı kılıfı kırıpdatmayanların vaatlerinin ciddiye alınması için hiçbir sebep yok. “Güçlendirilmiş parlamenter sistem” heveslisi düzen partilerinin fiilen yapabildikleri yalnızca saray rejiminin peşinden sürüklenmektir.

REFORMİZMİN “DÜZENİ DEMOKRATİKLEŞTİRME” SEVDASI

Sermaye iktidarı ne zaman bir anayasa tartışması başlatsa, reformist sol parti ve çevreler büyük hevesle içine atlar, “demokrasi reçeteleri” sunmaya başlarlar. Umutları yeşerir, demokratik-halkçı bir anayasanın nasıl olması gerektiği üzerine mesailer harcanır.

Genelde toplumun, özelde işçilerin, emekçilerin ve tüm ezilenlerin demokratik hak ve özgürlüklere ihtiyaç duyduğu bir gerçektir. Parlamenter çizgide Kürt hareketi etrafında toplanan reformist-sol güçlerin demokrasi taleplerinin samimi olduğuna da kuşku yok. Ancak demokrasinin parlamenter mücadeleden, anayasalardan gelebileceği vehminden kurtulamamak bu çizginin “makus talihidir”. Beklentiler kapitalist düzen gerçekliğine, burjuva sınıfın egemenliğine uymadığı için, her “umutlu girişim” kaçınılmaz olarak umutsuzlukla sonuçlanıyor.

SERMAYE DİKTATÖRLÜĞÜNÜ HEDEF ALAN DEMOKRASİ MÜCADELESİ

Bu sistemde sınıflar üstü bir demok-

rasi olmadığı gibi, burjuva sınıfın diktatörlüğünden bağımsız bir iktidar da yoktur. Dolayısıyla var olan ya da yeniden üretilen demokratik sorunlar, burjuva sınıf egemenliğinin yarattığı ve çözemediği sorunlardır. Bu sınıfın egemenliği tüm sorunların kaynağıdır. Bundan dolayı bu egemenliği yıkmaya perspektifiyle inşa edilmeyen bir demokrasi mücadelesinin kayda değer kazanımlar yaratması olası değildir. Anayasa tartışmalarına dahil olmanın, bu konuda “çözüm önerileri” sunmanın mücadeleye katkısı olmayacağı gibi, dayanaktan yoksun boş beklentileri körükleyecektir.

Gerçek bir demokrasi mücadelesi ancak egemen burjuva sistemi aşma perspektifiyle inşa edilebilir. Bu perspektifle yürütülecek bir mücadele işçi sınıfı ile emekçi müttefiklerinin iktidarını kurma mücadelesinin bir manivelası olabilir. Haklar ve özgürlükler mücadelesi ancak bu diyalektik bütünlük içinde geliştirildiğinde sistem içi kısır döngüden kurtulabilir. Demokratik sorunların kaynağı olan sistemi yıkma mücadelesine ivme katabilir.

Mücadele o düzeye ulaştığında, “Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler, ulusal sorun, genel anti-emperyalist mücadele, savaşa ve militarizme karşı savaşım, barış için savaşım, kadın sorunu, gençlik sorunu, çevre sorunu vbg. ya doğrudan ve tamamen kapitalizmden kaynaklanan, ya da kapitalizmin, tabiatı nedeniyle çözmediği veya çözmeye muktedir olmadığı sorunlar, proleter devrimin manivelaları olacak, onun toplumsal desteklerini artıracaktır.” (H. Fırat, *Demokrasi ve Devrim Eksen Yayıncılık, s.10*)

S-400 sorununda AKP-MHP iktidarının çaresizliği

Rusya uçağının 24 Kasım 2015'te düşürülmesini takip eden günlerde Erdoğan ve tayfası arasında "Uçağın düşürülmesi emrini ben verdim" yarışı başladı. Cumhurbaşkanı olan Erdoğan "Kimse bizden sınır güvenliğimizin ihlal edilmesine tepkisiz kalmamızı beklemesin" derken, dönemin başbakanı Davutoğlu 25 Kasım 2015'teki AKP grup toplantısında kendinden geçercesine "Emri bizzat ben verdim" diye çıkışıyordu. CHP, İstanbul Milletvekili İlhan Kesici aracılığıyla ilk tepkisini, "Rus uçağının düşürülmesi doğru karar" diye açıkladı.

Rusya'nın olası misillemesine karşı NATO'yu 5. Madde gereğince yardıma çağıran AKP iktidarı, bölgede büyük bir savaş kıskırtıcılığına girişti. Emperyalist efendileri, "Saldırıya uğramadınız" diyerek, Ankara'nın savaş kıskırtıcısı taleplerini geri çevirdiler. Böylece, arzulanmadıkları bir savaşta yer almayacakları mesajını verdiler. Bunun üzerine başta Erdoğan ve partisi olmak üzere düzen cephesi bir bütün olarak tam bir ikiyüzlülikle U dönüşü yaptı.

Rusya'nın vize muafiyetini sınırlaması ve uyguladığı ticari ambargoya bağlı olarak müteahhitlik, turizm ve ticari ilişkiler durma noktasına geldi. Rusya ile yaşanan gerilim ve krizin ekonomik yükü iktidar için ağır olmuştu. "Emri ben verdim" diye yarışanların Rusya'nın uyguladığı ekonomik ambargo karşısında anında süngüleri düştü. Erdoğan Putin'e yaltaklanmaya başladı. 2016 yazında Putin'den özür dileyerek, Rusya'nın dayattığı tazminat ve ceza ödemelerini kabul ettiler. S-400 alımı, yaşanan bu krizin de etkisiyle o süreçte gündeme geldi. Eylül 2017'de Rusya ile S-400 anlaşması yapıldı. Maliyeti açıklanmadığı için tam olarak bilinmese de medyada 2,5 ile 4 milyar dolar gibi rakamlardan söz ediliyor.

Erdoğan, S-400 alımını içerde her zaman olduğu gibi burjuva muhalefetini de arkasına alarak, "ulusal güvenlik" sorunu olarak pazarlayabildi. Fakat Türk devletinin kölelik anlaşmalarıyla bağımlı olduğu ABD'yle ve NATO'nun diğer büyük emperyalist güçleriyle aralarında çıkması kaçınılmaz olan gerilimleri önleyemedi. AKP-MHP koalisyonunun başı Erdoğan sorunu sürüncemede bırakarak, S-400'ü Suriye ve Irak'ta Kürt halkına karşı gerçekleştireceği saldırıların pazarlık unsuru

olarak elinde tutmayı sürdürdü. Aslında S-400'ün teslim edilmesinden sonra yaptığı "İnşallah S-400 meselesini de akli selimle halledeceğiz" açıklamasıyla, "ulusal güvenlik" demagojisiyle alınan S-400'ün sarayın boynunda bir ağırlığa dönüştüğünü daha o zaman itiraf emişti. 2019 yılında teslim alınan, "ulusal güvenlik" için vazgeçilmez olduğu propagandası yapılan, 2,5-4 milyar dolar arası paraya mal olan S-400 halen hangarlarda bekletiliyor.

S-400 İLE "İSTERSENİZ PATATES TAŞIYIN"

Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Aleksey Yerhov, gerici-faşist AKP-MHP blokunun S-400 meselesinde sürüklendiği utanç verici durumu, bir ironiyle gözler önüne seriyor: "Satış yaptık... Araç sizin. İster plaja gidin, ister patates taşıyın, isterse-niz üstüne makineli tüfek monte edin savaşa katılın, onu garajda saklamak sizin doğal hakkınız."

AKP şefi, başta ABD olmak üzere NATO'nun büyük emperyalist güçleriyle ilişkilerde büyük sorun olan S-400 meselesini, "Aptal olma" diye zılgıt yediği Trump sayesinde "akli selimle halledeceğiz" beklentisi taşıyordu. S-400'ü CAATSA kapsa-

mına alıp yaptırımlar uygulayan Trump, Erdoğan'ı tam bir çaresizlik girdabında bırakarak, kendisi de olaylı bir şekilde başkanlık koltuğundan ayrıldı.

Yönetimi devralan Biden'ın "temel haklar, demokrasi ve insan haklarına öncelik verileceği"ne dair açıklamasına göre yeniden pozisyon belirlemeye yönelik AKP şefi ve şürekası, "adalet ve ekonomi reformları" söylemiyle yeni efendisine yaltaklanmakta vakit yitirmedi. Yaltaklanma, aynı zamanda, sırtında kambur olan "ulusal güvenlik" meselesine (S-400 sorununa) çözüm bulma arayışlarını da içeriyor. Ekonomik ve sosyal kriz içerisinde boğulan AKP-MHP rejimi, CAATSA uygulamalarının sertleştirilerek uzatılmasının Türkiye ekonomisi üzerinde şok etkisi yaratacağını "Papaz Brunson krizi"nden çok iyi biliyor.

BASKI ARTTIKÇA ATILAN TAKLALAR

S-400 alımı için Erdoğan, "Keyfi değil zorunluluk, millî güvenliğimizi garanti altına alıyoruz" demişti. Başyaveri Fuat Oktay, "Karar verilmiştir, Türkiye bir imza atarsa sözünü yerine getirir" diyerek, resinin kararlılığını daha ilerileri taşıdı. Sarayın sözcüsü İbrahim Kalın, "Geri adım yok, aktive edeceğiz" diye kükrerken,

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, "Böyle bir sistem kutuda tutmak için alınmaz, ciddi maliyeti var ama maliyetten öte bizim ihtiyacımız var" diyordu. NATO tedrisatından geçen Akar, "2020'nin Nisan ayında tam yetenek gerçekleşecek. Ne diyorsak o!" açıklamasıyla, kendince son noktayı koymuştu! Öyle ya, mesele "Keyfi değil, millî güvenliğimizi garanti altına alma sorunu"ydü.

Ne var ki kazın ayağı görüldüğü gibi değildi. Emperyalist efendileri Erdoğan'ın içerde başka ülke dışında başka konuşup davrandığını çok iyi biliyorlardı. AKP iktidarına geri adım attırmanın yolunun da üzerindeki baskıyı artırarak, içerde "ülke bekası" olarak pazarlanan sarayın bekasının tehlikede olduğunu hissettirmekten geçtiğini de biliyorlardı. AKP şefinin "Bu can bu bedende oldukça dışarıya çıkamayacaklar" diyerek rehine tuttuğu Papaz Brunson ve gazeteci Deniz Yücel'i bu yolla çekip almışlardı. Kasım 2010'da NATO'nun Türkiye'ye kuracağını açıkladığı füze kalkanı komutası konusunda "Kesinlikle bize verilmeli, aksi takdirde böyle bir şeyin kabulü mümkün değil" demesinin üzerinden daha bir hafta geçmişken, 22 Kasım 2010'da, "Buranın komuta sisteminin tamamıyla NATO'da

olması gerektiğini söyledik ve bunu savunduk" diyerek gösterdiği kıvraklıktan da Erdoğan'ı iyi tanıyorlardı.

BÜYÜK EMPERYALİST GÜÇLERDEN "ÖZERK ALANLARI DARALTMA" HAMLESİ

Şüphesiz AKP iktidarının kaygıları yalnızca CAATSA yaptırımlarından kaynaklanmıyor. Biden yönetimi Batı emperyalist bloku içerisinde yer alan güçlerle zedelenen ilişkileri onarmak ve daha yakın bir işbirliği politikası izleyeceğini yansıtıyor. Bu, ABD ile AB'nin, Türk sermaye devletine dair politikaları koordine etme kararını da içeriyor. Batılı emperyalistlerin, Doğu Akdeniz gerilimi, Libya, Suriye gibi kritik konularda eşgüdümle hareket etmeye hazırlanmaları AKP-MHP iktidarı için pek de iç açıcı bir haber değil.

NATO tedrisatından geçen Akar, bunun ne anlama geldiğini gayet iyi bilmektedir. O yüzdendir ki, geçmişte tarih vererek yaptığı açıklamayı yutarak, "ulusal güvenlik" kamburu S-400'den kurtulmak için emperyalist devletlerin kapılarını aşındırmaya başladı. AKP-MHP faşist koalisyonunun "Millî güvenliğimizi garanti altına alıyoruz" diye propaganda ettiği S-400, Saray bekçilerinin dilinde de bir sorun olarak yer buldu. ABD ile S-400 sorununa çözüm bulmak için ortak çalışma grubu kurulacağı açıklamaları yapıldı. Fakat ABD'nin Ankara Büyükelçisinin, "S-400 meselesinde Türkiye'yle herhangi bir çalışma grubu kurmayacağız" terslemesiyle açığa düştüler. NATO yetiştirmesi Akar, sarayın bekası için bu kez de "ABD'nin teknik anlamda S-400 ve F-35'lerin uyumluluğu konusundaki kaygısını ele almaya hazırız. Ortak çalışma grubu teklifimiz halen masadadır" diyerek, "Girit formülü"nü ortaya attı.

Eski bir asker olan Türker Ertürk, Akar'ın "Girit Formülü"nden aylar önce, S-400 macerasını, alacağı seyri ve olası sonuçlarını şöyle değerlendiriyordu: "S-400 gelince depoya kaldırdılar ama yeterli olmadı. Hani böyle bir silaha sahip olmak bizim için avantaj olacaktı? Normalde böyle bir silah envantere girince, ilk 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerinde Ankara'daki resmigeçitte yer alırdı. Ama almadı, aldırılmadı! Buna ilaveten en az bir ay içinde S-400'e fiili atış yaptırılır, dosta, düşmana ve halka silahın gücü gösterilirdi. Bu, caydırıcılığın da gereği idi ama yapılmadı, çünkü depoya kaldırılmıştı ve unutturulmaya çalışılıyordu. Bu bile yetmedi! Beyaz Saray'da yapılan basın toplantısında Trump 'Diğer konularda ilerleme sağlayabilmek için S-400 konusunu çözmemiz lazım' dedi ve Türk-Amerikan ilişkilerindeki her şeyi S-400 kilidine bağladı. Haydi, çözümler bakalım! 'S-400'ü alırız ama hava savunma sistemimize en-

tegre etmeyiz' demek; 'Parayı çöpe atarız, silahı da depoya koyarız' demektir!"

TÜKÜRDÜĞÜNÜ YALAMA USTASI

Erdoğan ve sarayının bekasına çözüm bulmak için çırpınan Akar, Türk sermaye devletinin NATO'nun 68 yıllık bir üyesi ve ikinci büyük ordusuna sahip ülkesi olduğunu vurgulayıp, yapılan hizmetleri hatırlatarak efendilerinden insaf dileniyor: "Türkiye, NATO'nun güvenliğinin merkezinde yer almaktadır. Türkiye, NATO misyon, operasyon ve karargahlarına yaklaşık 3 bin personelle iştirak etmekte olup sıralamada ilk beş ülke arasındadır. Külfet paylaşımı bakımından da Gayri Safi Milli Hasıla'nın yaklaşık yüzde 2'lik oranıyla, ilk 8 ülke arasında yer almaktadır. Tatbikatların, kuvvet yapısı ve kadrolarına katkımız, salgına, bölgemizdeki tehdit ve risklerle meşguliyetimize rağmen kesintisiz bir şekilde sürmektedir. Son zamanlarda bazı NATO üyeleri tarafından, münferiden, ülkemize karşı müttefiklik ruhuyla bağdaşmayan tutum ve davranışlar sergilenmiş olsa da NATO makamlarıyla uyumlu ve ahenkli bir şekilde çalışmaya devam ediyoruz. NATO müttefikliğine önem veriyor ve eğitim, tatbikat, harekât ve terörle mücadelede sorumluluklarımızı layıkıyla yerine getiriyoruz."

Bu yakarmaların AKP-Erdoğan iktidarının kıvrınmalarına çare olması pek kolay değil. O kendisine layık görülen "havuç"larla yetinmek zorunda. En son Garê saldırısı ise, Türk sermaye devletine uzatılan başlıca "havuç"un ne olduğunu gösteriyor. Emekçilerin sofralarından gasp ettiklerini "külfet paylaşımı" adı altında NATO için harcadıklarını hatırlatan Hulusi Akar'ın, Garê'ye saldırının başlamasından on gün önce Alman hükümetiyle görüşmek üzere Berlin'de olması tesadüf olmasa gerek. Ayrıca, özellikle Irak üzerinde hava egemenliği olan ABD'nin rızası olmadan, hiçbir savaş uçağının Garê'yi bombalayamayacağı unutulmamalı. Dolayısıyla, ABD ve AB emperyalistlerinin Kürt halkının özgürlük mücadelesini gerektiğinde Türk sermaye devletine "havuç" olarak sunmaya devam edeceklerini de bir kez daha not etmek gerekiyor.

ABD emperyalizminin "baş hedef"i Çin'e karşı Batı blokunun büyük emperyalist güçleriyle daha yakın bir işbirliği içerisinde girerek koordineli çalışma planı, bunun ne zaman ve hangi vesileyle çatlayacağından bağımsız olarak, AKP-Erdoğan iktidarını kara kara düşündürmektedir. AKP şefinin efendilerinin bastırması karşısında kuyruğunu kısıp "havuçla" yetinmesi ve "Kimse bizim tükürdüğümüzü yalamamızı beklemesin" sözlerini yutkunarak 'tükürdüğünü yalaması' artık bir zaman sorunudur.

Eğitimde ikinci yarıyıl da kaosla başladı

Salgın nedeniyle geçtiğimiz yıl uzaktan eğitime geçilirken, birçok öğrenci gerekli teknik ekipmana sahip olamadığı için eğitime erişemedi. Dolayısıyla fırsat eşitsizliği daha da arttı. Eğitimde zaten süregelen kaos olabildiğince derinleşti. Sorunlar yerli yerinde dururken, 15 Şubat itibarıyla eğitimde ikinci yarıyıl başladı.

MEB velilerin ve öğrencilerin fikrini almadan yeni eğitim yarıyılı için belli kararlar açıkladı. Bu kararlar çerçevesinde, 15 Şubat'ta köy okulları açıldı. 1 Mart'ta da sekizinci ve on ikinci sınıflarda yüz yüze eğitime geçilecek. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı, telafi eğitimleri yapılmadan, ortaöğretim kurumlarının tüm seviyelerinde birinci dönemde yapılmayan sınavların hemen 1 Mart'tan itibaren başlatılmasını ve yüz yüze olacak şekilde iki hafta içinde bitirilmesini, keza ikinci dönemin ilk sınavlarının da 16 Nisan'a kadar tamamlanmasını istedi.

Daha sürecin başından itibaren bilim insanları ve Eğitim-Sen'in uyarılarına rağmen eğitim alanına dönük gerekli adımlar atılmamış, öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaçları karşılanmamış, eğitim alanında yaşanan kaos daha da derinleşmişti. Aşı yetersizliği büyük bir tartışma konusuyken, okullarda yeterli kadar hijyen malzemesinin bulunmaması ya da sınıfların kalabalık olmasına karşı herhangi bir düzenlemeye dair bir açıklamanın yapılmaması, yüz yüze eğitimin barındırdığı tehlikeleri gözler önüne sermektedir.

Geçtiğimiz günlerde bir açıklama yayınlayan Eğitim-Sen yüz yüze verilecek eğitim konusunda şu uyarılarda bulundu: "Sendikamız COVID-19 salgını koşullarında okulların ve üniversitelerin sağlıklı ve güvenli bir biçimde yüz yüze eğitime açılması ve eğitimin sürdürülmesi için birbiri ile ilişkili üç önlemin alınmasını gerekli bulmaktadır. Birincisi, toplum sağlığı için nüfusun tamamının hızlı ve yaygın bir biçimde aşılmasıdır. İkincisi, okullarda sınıf mevcutlarının 20 öğrencinin altına düşürülmesi ve yeni eğitim emekçisi istihdamı sağlanarak başta küçük yaş grupları olmak üzere yüz yüze eğitimin başlatılmasıdır. Okul bileşenlerinin okulda önlem alma kapasitesini de geliştirerek çocukların eğitimlerinden yararlanmasını sağlan-

malıdır. Üçüncüsü, eğitim emekçilerinin tamamının öğrenci yaş gruplarının doğurduğu risk faktörlerini dikkate alan bir planlama ile hızlı biçimde aşılmasını ve sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmalarının sağlanmasıdır."

Millî Eğitim Bakanlığı'nın aşı konusunda bir planlama ortaya koymaması bir yana, 2021 MEB bütçesi için ayrılan miktar da gerekli ihtiyacın çok altında kalmıştır. Bunca sorunun yanında şimdi de köy okulları açıldı. Aslında açılmadı da diyebiliriz. Çünkü birçok köyde kar yağışından kaynaklı yollar kapandı ve hiçbir önlem alınmadığı için birçok köy okulu açılmadı. Köy okulları, eskiden olduğu gibi her köyde yer alan küçük ölçekli okullar da değil artık. AKP iktidarı binlerce köy okulunu kapattı. Var olan köy okulları ise, taşınmalı sistemden dolayı merkezleşmiş köylerden uzak yerlerde. Bu okullarda da 100 ile 700 arasında öğrenci bulunuyor. Bu köy okullarında çalışan eğitim emekçileri de çoğunlukla il ve ilçe merkezlerinde ikamet etmekte ve ulaşım sorunu yaşamaktadırlar. Öğrenciler ve öğretmenler yüz yüze eğitime geçilmesi ile birlikte taşınmalı eğitimin yarattığı sorunlarla karşı karşıya kalacaklar. MEB ise yüzlerce kilometre gitmek zorunda olan öğretmenlerin ve öğrencilerin taşınması konusunda herhangi bir ek önlem açıklamadı.

Diğer yandan uzaktan eğitime ulaşamayan milyonlarca öğrenci varken, telafi dersler yapılmadan sınavların yüz yüze yapılması kararlaştırıldı. Yüz yüze eğitim vermenin salgının yayılması konusunda yarattığı tehlike bir yana, fırsat eşitsizliğinin bu denli derinleştiği koşullarda sınavlar ile öğrencilerde ne ölçüceği de diğer bir sorun alanıdır.

Eğitimde ikinci yarıyıla girilirken, mevcut tablo eğitim sisteminin ne denli çürüdüğünü bir kez daha göstermiştir. Gerekli hiçbir önlem alınmadan, eğitim kurumlarının tüm bileşenlerine aşı yapılmadan, okullardaki hijyen malzemesi eksikliği giderilip, gerekli fiziksel mesafe sağlanmadan, öğretmen ve öğrencilerin teknik ekipman, ulaşım vb. ihtiyaçları karşılanmadan atılan her adım daha büyük bir kaosa yol açacaktır.

Kod-29: Sermayenin yeni silahı

Pandemi sürecinde sözde işten atmaların yasaklandığı açıklamalarıyla tazminatsız işten atmaların önü açıldı. İş Kanunu'nun 25/2 maddesi kapsamında işten çıkarmanın "yasal" olması ile birçok işçi çıkış kodu 29 olarak işaretlenerek, haksız-hukuksuz bir şekilde tazminatsız olarak işten çıkartıldı.

İŞTEN ÇIKARMA YASAK DEĞİL MİYDİ?

İş Kanunu'nun geçici 10. Maddesi ile işten çıkarmaların yasaklandığı duyurulmuştu. Ancak belli durumlar istisna tutuldu. Madde 25/2'de sıralanan hallerde, belirli süreli iş sözleşmesinin süresinin bitiminde, işyerinin kapatılmasında, işyerinin faaliyetlerinin sona ermesinde, hizmet alımı yoluyla yapılan işlerde işin sona ermesi halinde işveren işçi çıkartabilecektir. Tüm bu durumlar işçi çıkartma yasağının kapsamı dışında tutulmuştur.

Burada en dikkat çekici olan, Madde 25/2'de sıralanan hallerin, yani "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller" in istisna tutulmasıdır. Bu madde ile AKP-MHP iktidarı sermayeye bulunmaz bir fırsat veriyor. İşten atmalar yasaklandı söylemiyle, tazminatsız işten çıkarmaların önü açılıyor. Son bir yılda Kod-29 ile işten atılan işçi sayısının %70 arttığı, şu an süren iş davalarının da %80'inin Kod-29 ile atılmalarından kaynaklı olduğu söyleniyor. Elbette bakanlık ve SGK veri açıklamadığı için net rakamları vermek zor.

SÖZDE YASAĞA SÖZDE CEZA!

Kapitalist patronlar sözde yasağa uymaz ve geçici madde ile tanınan istisnalar dışında işçi çıkartırsa, bunun bir cezası var. "Çıkarttığı her işçi için, işten çıkarttığı tarihte geçerli olan aylık brüt asgari ücret tutarında idari para cezası ödeyecektir." Yani 2020 yılı için 2.943 lira olan ceza, asgari ücrete gelen zam ile 3.557 lira 50 kuruş olmuştur. Sermaye için hiçbir caydırıcılığı olmayan son derece gülünç bir rakam bu. Nitekim SML Etiket'te sendika üyesi işçileri işten çıkartmak için patron işçilere, "Gelin anlaşalım, tazminatınızın yanında devlete vermem gereken cezanın parasını da size vereyim" diyebiliyor. Hiçbir caydırıcılığı olmadığı gibi, işçiyi pazarlık konusu yapıyor.

İSPAT YÜKÜMLÜLÜĞÜ YOK!

Kod-29 ile işçi çıkartmada sermaye-

nin beyanı yeterli görülüyor. Yani hiçbir ispat yükümlülüğü yok. Ancak işçi dava açarsa, arabulucu sürecinin ardından 2-3 yıl süren mahkeme sürecinde işten çıkarmanın gerekçesi tartışma konusu oluyor.

Zaten Kod-29 ile işten çıkarmaya esas olan Madde 25/2 sonuna kadar yorumu açık bir madde. "Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller" kapsamında "işçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması" bendi yer alıyor. Çok açık ki, "işverenin güvenini kötüye kullanmak", "doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlar" yorumu açık olduğu ölçüde, keyfi işten atmaların önünün açılması anlamına geliyor

TAZMİNAT DA, İŞSİZLİK MAAŞI DA HAYAL OLUYOR!

Kod-29'dan işten atılan işçinin çalışırken kazanmış olduğu kıdem tazminatı gasp ediliyor. Ayrıca işsizlik maaşına da hak kazanamayan işçi, pandemi sürecinde katmerli sefaletle mahkum bırakılıyor.

İŞÇİLER FİŞLENİYOR!

Kod-29 her iş başvurusunda işçinin karşına çıkıyor. "Ahlak ve iyi niyet kural-

larına uymayan haller"den atıldığı için fişlenen işçi iş bulmakta zorlanırken, milyonlarca işsiz olduğu bu süreçte iş bulması imkansız hale geliyor. Özellikle sermayenin saldırılarına karşı örgütlenen, sendikaya üye olan ve sendikalaşmaya çalışan işçilerin Kod-29 ile işten çıkartıldığı düşünülürse, bu fişleme öncü bilinçli işçileri fişlemeye dönüşüyor.

KOD-29 SOPASI SERMAYENİN ELİNDE!

Tazminatsız işten atılmak, işsiz kalmak, işsizlik maaşını alamamak ve fişlenmek demek olan Kod-29, işçilere boyun eğdirmek için sermayenin elinde bir sopaya dönüşmüş durumda. Bu sopa ki, pandeminin ve krizin faturasının işçilere yüklendiği, işsizliğin ve enflasyonun arttığı, alım gücünün düştüğü bir süreçte işçilerin zincirlerinin daha da kalınlaşması, sermayeye köle haline getirilmesi anlamına geliyor.

SENDİKALAŞMAYA KARŞI KOD-29 KOZU

İşçi sınıfına yönelik saldırılar artarken, işçi sınıfı içinde örgütlenme, sendikalaşma eğilimi de yaygınlaşıyor. Türkiye'nin dört bir yanında gerçekleşen direnişler, sermayenin sendikalaşmaya karşı saldırı-

larını gösteriyor. Sendikaya üye olmanın anayasal bir hak olması sözde kalıyor. Kapitalist patronlar birçok fabrikada sendikalaşan işçilere yönelik ücretsiz izin ve Kod-29 ile işten atma saldırısını devreye sokuyorlar.

İşsiz kalma korkusuna tazminat ve işsizlik maaşını alamama ve fişlenme de eklenince, Kod-29 gelişebilecek işçi hareketini dizginlemek için önemli bir silaha dönüşüyor. İşten atılanlardan çok geride kalan, fabrikada çalışmaya devam eden işçileri korkutmayı hedefleyen bu saldırıya gerekli yanıt henüz verilebilmiş değil.

ÜLKENİN DÖRT BİR YANINDA İŞÇİLER DİRENİYOR!

Ücretsiz izin saldırısının püskürtten Sinbo işçilerinden Dilbent Türker, bu kez Kod-29'den işten çıkartılması üzerine yeniden çadırını kurarak direnişe başladı. PTT işçileri de sendikalaştığı için Kod-29 saldırısına maruz kalmışlardı. Grev sürecindeki Baldur işçileri, sendikalaşmaya çalışan HSK işçileri de öyle... Antep'te Yasin Kaplan Halı ve Güven Boya'da, Uşak'ta Kaynak İplik'te, Çorum'da Ekmekçioğlu'nda, İzmir Torbalı'da Oral Ambalaj'da, Manisa'da Termokar'da, Karaman'da Döhler'de ve daha birçok fabrikada da sendikalaşmaya karşı Kod-29

saldırısı devreye sokuldu.

NE YAPILMALI?

Görüldüğü üzere, Kod-29 saldırısı örgütlenmenin ve sendikalaşmanın önünde büyük bir engele dönüştürülmektedir. Her bir fabrikada sendikalar farklı, süreçler farklı, talepler farklı olsa da mücadelenin ortaklaştırılması gerekliliği ortadadır. Her bir direnişi kendi fabrikası darlığında ele almak en büyük hata olacaktır. "Kod-29 kaldırılın!" talebi direnişlerin ortak talebi haline getirilmeli, direnişlerin ortak hareket edeceği zeminler, eylemler örgütlenmelidir. Direnişler, sınıf hareketinde öne çıkan en ileri örnekleri oluşturduğu ölçüde, işçi sınıfının gözü kulağı oralarda olacaktır. İşçi sınıfını kapsayacak talepler ve mücadele programları ile mevzi direnişlerin yayılmasını sağlamak önümüzde duran bir görevdir.

Bugün sendikal bürokrasinin direnişleri yalıtın tutumu bunun bir engeldir ve aşılması gerekmektedir. Bunun için direnişçi işçilerin inisiyatifi eline alması, söz-yetki-karar hakkına sahip olması, mücadeleyi sadece kendisi ile fabrika yönetimi arasındaki bir anlaşmazlık, bir mücadele olarak görmemesi önemlidir. Sorun, çözümü tek bir fabrikada gerçekleştiremeyecek kadar genele yayılmış durumdadır.

Sermaye sınıfı hak-hukuk dinlememektedir. Sendika düşmanlığı yapılmakta, keyfi işten atmalarla gözdağı verilmektedir. AKP-MHP hükümeti sermayeye arkasını çıkarmakta, direnişlerin olduğu yerlerde valilik kararnamele devreye sokulmakta, yasaklar getirilmektedir. Polis saldırısı, yasaklar ve engellemelerin ardı arkası kesilmemektedir.

Bu yasaklara, engellemelere karşı gelinmediği sürece hak mücadelesi yürütülemez. Boyun eğilen ve kabullenilen her engelleme, bir yenisinin önünü açmaktadır. Yasalar çok açık ki kapitalist patronların yanındadır, onların hizmetindedir. Ücretsiz izin de, Kod-29'dan işten atmanın da sermayenin yasal hakkı olduğunu söylemek, bu saldırılara karşı yalnızca mahkeme süreçlerini işletmek, bunun dışında adım atmamak gerçekte hiçbir şey yapmamaktır.

Sermayenin yoğun saldırıları karşısında direnmek son derece meşru bir hak. Ücretsiz izin dayatması ve Kod-29 saldırısı "yasal" ise eğer, insanca yaşam bir yana, en asgari sınırlarda yaşam koşulları için bile bu saldırılara karşı fiili meşru direniş yolunu tutmak insani bir zorunluluktur. Sinbo'da kazanımı getiren, fiili meşru mücadele hattı ve uzlaşmaz sınıf tavrı olmuştur. İşçi sınıfını kazanıma götürecektir olan bu bakış ve bu çizgide bir mücadeledir.

Soma'da katiller aklandı...

Hesabını işçi ve emekçiler soracak!

Sermaye daha fazla üretim ve kâr hırsıyla işçilerin hayatını hiçe saymaktadır. Kurlsız çalışmanın kurala dönüşmesi nedeniyle, hemen her gün madenlerde, inşaatlarda, tersanelerde yaşanan iş cinayetleri kapitalist düzenin normal olmuştur. Soma faciası, Sakarya Havai Fişek patlaması vb. gibi katliamlar yaşandığında ise, toplumsal tepkiyi o anda bertaraf etmek için birkaç kişiye göstermelik cezalar verilerek, süreç geçiştirilmeye çalışılmaktadır.

TÜRKİYE'NİN UTANÇ TABLOSU: 301 MADEN İŞÇİSİNİN KATİLLERİNE TAHLİYE

Türkiye tarihinin en büyük işçi katliamı olan Soma maden katliamı davasında, sermaye devleti işçi düşmanı yüzünü bir kez daha gösterdi ve katilleri aklamaya devam etti. 2020 yılının ekim ayında Soma madenin patronu Can Gürkan'ın da aralarında olduğu dört sanığa, olası kastla 301 kez öldürme ve 162 kez yaralama suçundan ceza verilmesine hükmeden Yargıtay, itiraz üzerine kararını değiştirdi. 12. Ceza Dairesi, dört sanığa bilinçli taksirle ölüme ve yaralamaya neden olma suçlarından ceza verilmesine hükmetti. Değişiklik kararı, dört ay önceki kararı veren 5 kişilik heyetten 3'ünün değişmesinin ardından geldi. 12. Ceza Dairesi'ne yeni atanan 3 üye de kararın değiştirilmesi yönünde oy kullandı.

Manisa'nın Soma ilçesinde, 13 Mayıs 2014'te yaşanan ve 301 madencinin hayatını kaybettiği maden katliamından sonra cezaevinde tutuklu bulunan Genel Müdür Ramazan Doğru, İşletme Müdürü Akın Çelik, yardımcısı İsmail Adalı, tutuklu buldukları süre göz önüne alınarak, infaz savcılığı tarafından geçtiğimiz hafta serbest bırakıldılar. Patron Can Gürkan ise 'Bilinçli Taksirle Adam Öldürme' suçundan 13 Nisan 2021 tarihinde tekrar hakim karşısına çıkacak ve en fazla 22 yıl hapis cezası verilebilecek. Geçen yıl yapılan infaz düzenlemesi sayesinde bu cezanın yarısı infaz edilecek ve 3 yıllık denetimli serbestlik hakkı kullanılacak. Böylece 301 maden işçisinin katilleri cezasız kalacak, Soma katliamına bir yenisini eklemek için madenlerde işçi kanı dökmeye

devam edecekler.

Yaklaşık 7 yıldır içindeki acının dinmediğini vurgulayan madenci eşi Naciye Kaya, "Yargıtay'ın verdiği ikinci karar, sorumlu olanların cezaevinden çıkması bizim için utanç verici bir durum. Utanç verici bir tablo yaşıyoruz. Bizim eşlerimizi tekrardan bir daha öldürdüler. Bu duruma çok da şaşırmadım. Adalet zaten güvenim yoktu, son yaşananlar ile tamamen bitti. 7 yıldır içimdeki acı hiç dinmedi. Yaşadığımız bu acının hesabı bir gün sorulur" sözleriyle yaşananlara ayna tuttu.

İŞ CİNAYETLERİNDE CEZASIZLIK ARTACAK

Sermaye düzeninin dümenindeki AKP-Erdoğan iktidarı, çıkarttığı yasalarla ve verilen yargı kararlarıyla patronları korumakta ve onlara sahip çıkmaktadır. Türkiye'de uzun yıllar süren iş cinayeti davalarında, etkin bir yargılama yerine göstermelik yargılamalar yapılmaktadır. Yapılan yargılamalar sonunda, sermaye sahipleri ile üst düzey yetkililer, dolayısıyla gerçek sorumlular genelde cezalandırılmazken, kamuoyunda çok tepki yapan ya da gündem olan davalarda cezalar en alt sınırdan verilmektedir. Suçlu olarak da daha çok işçiler ya da iş güvenliği uzmanları, mühendisler gösterilmektedir. Son olarak gerici-faşist AKP iktidarı, tüm iş cinayetleri davasının gittiği Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin üç üyesini değiştirmiş olarak, yaşanacak iş cinayetleri davalarında sermayedarları artık daha rahat aklayabilecektir. Bundan sonra iş cinayetlerine ilişkin dava dosyalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması ya da para cezası gibi

kararlar daha da sıklaşacaktır. Nitekim 301 maden işçisinin katledildiği Soma Maden katliamı sorumluları bile cezasız bırakılmıştır. Bu yüzden her yıl yüzlerce işçi iş cinayetine kurban gitmektedir. Ve sorumluları da muhtemelen cezasız kalacaktır.

ZORBALIĞA KARŞI İŞÇİ SINIFININ ÖRGÜTLÜ MÜCADELESİ!

İş cinayetlerinin en önemli sebebi, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınmamasıdır. Sermayedarlar işçilerin sağlığı yerine, işin daha ucuza mal edilmesine ve daha fazla kâr etmeye çalışmaktadırlar. Bu yüzden her iş kazası ve cinayetin temel sorumlusu kapitalist sistem ve sahipleridir. Erdoğan-AKP iktidarı iş başına geldiğinden beri sermayenin demir yumruğu işlevini iş cinayetlerinde de sergilemekte, tüm sorumluları aklamak için emri altındaki yargıyı kullanmaktadır.

Sermaye iktidarının bu kadar pervasız davranmasının gerisinde işçi sınıfının örgütlü mücadelesinde yaşanan zayıflık yatmaktadır. İşçi sınıfına kölelik yasalarını dayatan sermaye devletinin kapitalistlere gönül rahatlığıyla teşvikler yağdırmasının, koruyup kollamasının nedeni işçilerin sınıf olarak hareket etmemesidir. Sermaye devletinin gerek iş güvenliği konusunda gerekse iş cinayetleri karşındaki tutumu, sınıf kimliğine uygun bir şekilde, kapitalistlerden yanadır. İşçi ve emekçilerin, bu örgütlü katliam şebekesine karşı örgütlü bir sınıf haline gelmesi gerekmektedir. Sınıfa yönelik saldırılara karşı koymanın, iş cinayetlerini önlemenin başka yolu yoktur.

“Hiçbir işçi köle değildir!”

Migros Depo’da işten atılan ve ücretsiz izne çıkartılan DGD-Sen üyesi kadın işçiler (Sevim Göneş, Fatıma Yiğit, Aynur Demir, Gülay Bektaş) ile fabrikada yaşanan sorunlar, sendikal örgütlenme süreci, işten atma saldırısı ve başlayan direniş üzerine konuştuk.

–Öncelikle Migros Depo’da yaşanan sorunları anlatabilir misiniz?

Sevim Göneş: 750 kişilik bir depoda biri kadın biri erkek işçiler için iki tuvalet vardı. Kadınlar tuvaleti bozuktu. Ne tuvaletler doğru düzgün kullanılabiliyordu ne suyu akıyordu. Onu biz işçilerden daha çok havyanlar; kediler ve fareler kullanıyordu. 2 yıl önce çatı yıkılmıştı. Sular içinde çalıştırıldık. Deponun yolları, verilen araç-gereçler hep bozuktu. Hep sıkıntılar yaşatılıyordu bize. Buna rağmen bizleri suçluyor, ‘performansımız düşük’ iddiasıyla hakkımızda tutanaklar tutuluyordu. Sıkıntılarımız veya rahatsızlıklarımızı dile getirdiğimiz zaman izin vermiyorlardı. Verdiklerinde ise şartlı oluyordu. Biz kadınlara yönelik baskı, psikolojik şiddet ve tacizler çok oluyordu.

–Birçok iş yerinde olduğu gibi Migros Depo’da da kadın işçiler önemli bir yer tutuyor. Depoda kadın işçilerin karşılaştığı sorunları anlatabilir misiniz?

Fatıma Yiğit: Herkes oraya iş için geliyor. Kadın diye sanki art niyet varmış gibi bir anlayış var. Ama herkes orada çoluğunun çocuğunun geleceğini düşündüğü, ihtiyacı olduğu için çalışmak zorunda. Orası bir işyeridir. Nasıl senin işyerine saygın varsa kadınlara da saygı duymak zorundasın. Eğer saygı duymuyorsan ekmeğine de saygı duymuyorsun demektir. Her zaman bu tür şeyler içeride çok fazla oluyordu. Daha önce başka işyerlerinde de çalıştım. Kesinlikle ben buraya kadar böyle birşey görmemişim. O zihniyetteki insanlara buradan sesleniyorum, onların da anneleri, kardeşleri, evlatları var. Yarın onların başına da gelebilir. Kimse işyerine başka niyetlerle gelmiyor. Bu tür davranışları işçilerden daha çok amirler yapıyorlarsa işçilere birşey demeye hakları yok. Kendi yaşadıklarım üzerimden bir örnek vereyim. Yaşımla, boyumla, beynimle dalga geçtikleri oldu amirlerin. Ben çalışmak zorunda olduğum için oradayım. Böyle pisliklerin çalışma alanla-

rında olmasını, çalışmasını istemiyorum. İşçiler zorunluluktan dolayı sesini çıkartamıyor. Çünkü işten çıkartılsa iş bulamayacak. Örneğin ben 45 yaşındayım. Bundan sonrasını da düşünüyorum, “Nasıl iş bulabilirim?” Yaş sınırı var. Belli bir yaştan sonra kimse işe almıyor. İş bulamıyorsun. O yüzden de bazı şeylere boyun eğiyorsun. Tutum alınca ise “beni sevmiyorsun” diyorlar. Kimse buraya birilerini sevmek için gelmiyor. Herkes çalışmaya geliyor. Böyle insanların işyerlerinden temizlenmesi gerekiyor.

Biz işimize ihanet etmedik. Sadece insan gibi çalışmak istedik. Zeminler, yemekler, lavabolar düzeltilsin istedik. Pandemiden dolayı insanların daha iyi beslenmesi gerekirken soğuk yemekler verildi. Nasıl ki onlar bizden verimli iş istiyorsa bizde onlardan karşılığını istiyoruz. Neden aç karnına çalışayım? Bu nedenlerle sendikaya üye olduk. Sonra ise gözleri hep üzerimizde oldu. Bir ayda 162 saat mesai yapan, her ay prim alan işçilere tutunmaya başladılar. Kendi eksiklerini bize mal etmeye çalıştılar. İştirak yetiştirmiyordu, ürün bekliyorduk. Biz bunu defalarca dil getirdik. “Yapacak bir şey yok, bekle” dediler. Peşine hemen tutanak tuttular. Bu bizim değil işyerinin eksigidir. Bizler her zaman işimize dört elle sarıldık. Bizler işimizi geri istiyoruz. Bizim işimizle değil, oradaki çalışma düzeni ile derdimiz var. Buradan bütün kadınlara sesleniyorum; kimse kendini ezdirmesin.

Kimse kimseye baskı yapamaz. Burada kadın işçiler bu durumda çok rahatsız. Ancak dile getirdiğimde “ya eşim duyarsa, ya ailem duyarsa” diye çekiniyorlar.

Aynur Demir: Özellikle gece vardiyasında kadınlara baskı yaparak taciz ediyorlar. Rahatsız olduğumuzu dile getirdiğimizde “tutanak tutarım” diye tehdit ederek zorla gönderiyorlardı. Erkenden yapılamayacak ağır işleri sabaha kadar zorla yapıyorlardı. Özel rahatsızlıklarımız olduğu zaman amirlerin yanına gittiğimizde “ne rahatsızlığın var? Git o zaman rapor al!” diyorlardı. Ben özel rahatsızlığımı amire dile getirmek zorunda değilim. Bu benim özelim.

–Sizin iş yerinizde sendikal faaliyet nasıl başladı? İşçiler sendikal örgütlenmeye nasıl yaklaştılar?

Sevim Göneş: Bunlar artık bir yere kadardı. Sınırı aştılar. Birde bizi sebep-siz yere ücretsiz izne çıkarttılar. Bu bizi daha fazla sendika etrafında kenetledi. Bizler hakkımızı aramak için, bu baskılar ve tacizler son bulsun diye sendikaya üye olduk. Sonra bizi kapının önüne koydular. Fakat bizim sendikal faaliyetimiz ve direnişimiz hala sürüyor. Sömürü son bulsun diye sonuna kadar direneceğiz. 8 ay boyunca sabah 08.00 akşam 10.30 arası o soğuk ofiste çalışırken soğuktan ölmediyse, burada hayatta ölmeyiz. Direneceğiz sonuna kadar.

Gülay Bektaş: Sendika fikri ortaya

çıncı bazı arkadaşlarımız çekiniyordu. Ben de çekiniyordum. Bilgi yoktu çünkü. Ama sonuçta herkes oradaki sömürünün farkındadır. Gün geçtikçe durum daha da ağır bir hal almaya başladı. Bazıları hemen bu fikre yanaştı. Ama bazıları yaş haddinden iş bulamama korkusundan dolayı uzak durdular. Oysa öyle olması gerekiyor. Sendika bizim en doğal hakkımız. İnsanlara tazminat vermemek için ücretsiz izne çıkartıp, zor durumda bırakarak en doğal hakkımızı, sendikal olma hakkını gasp etmeye çalışıyorlar. İşçi arkadaşlarımız araştırsınlar. Haklarımız nedir? Öğrensinler. Bütün işçi arkadaşlar buradaki kötü çalışma koşullarına mahkum olmamak için sendikaya üye olmalıdır. Eğer bu durumu değiştirmek için mücadele etmezsek, bu sömürünün altında daha çok eziliriz. İşçilere söylemek isterim ki, sendika sözünden korkmasınlar. Tam aksine peşinden gitsinler. Gitmediğimiz sürece daha kötü durumlar karşımıza çıkıyor.

–İşten atma ve ücretsiz izin saldırısının ardından fabrika önünde direniş çadırı kurdunuz. Direnişiniz nasıl bir etki yarattı. Migros yönetiminin ve içeride çalışan işlerin direniş karşısındaki tutumları nasıl oldu?

Fatıma Yiğit: Sendikaya üye olduğumuz için bize çalışmıyormuş gibi davranmaya başladılar. Ama esas eksiklik işyerinin eksikliğiydi. “200 işçi alıyorsunuz, işlerin yürümesi için neden iştirak almıyorsunuz” dediğimde, “neden bu sorunları sen dile getiriyorsun?” diye bana tepki verdiler. Ben tepki vermeyince, ürün bekleyince, sesimizi çıkartmayınca gelip mobbing uyguluyorlar. Hiçbir arkadaşımız buna izin vermemeli. Aç mezar yok! Bizi sürünelim diye ücretsiz izne çıkarttılar. Ama öyle bir şey yok. Eninde sonunda hakkımızı söke söke alacağız. Çünkü suçumuz yok, haklıyız!

Gülay Bektaş: Bizi çıkarttılar 200’e yakın işçi aldılar. Biz çalışırken yanımıza işi öğretilim diye yeni alınan bir-iki işçi veriyorlardı. İş öğretmeye çalışırken de bizden performans bekliyorlardı. Ama iş öğrettiğimiz için beklenen performansı gerçekleştiriyorduk. 5 dakikada yapacağımız işi 105 dakikada anca yapabiliyorduk. Sonra yanımıza gelip performansın düşük diye baskı yapıyor, ertesi gün

de tutanak tutuyorlardı.

Sevim Göneş: İnsanlar sendikalaştığı zamanda bir köşeye çekip, kameraya alıyorlar. “E-Devlet’ine gir sendikalı mısın değil misin?” diye korkutmaya çalışıyorlardı. Bu şekilde sendikalaşmadan uzaklaştırmayı deniyorlardı. Yeni işe giren işçilere de kendilerini iyi göstermeye çalışıyorlardı. Mesela biz burada gündedir direniyoruz. Bizim sayemizde yeni tuvaletler yapılıyor. Bu şekilde yeni işçilerin gözlerini boyamaya çalışıyorlar. Bunlar direnişimizin kazanımları. Emir yağdırınlar “yapar mısın, eder misin” şeklinde konuşmaya başladılar. Bir süre erken çıkıldı, sonra çalışma saatleri yine akşam 10.30’a çekildi.

-Son olarak gerek Migros işçilerine gerekse kadın işçilerin geneline iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?

Fatma Yiğit: İçerde, “onlar işten atıldı bizde işten atılacağız” korkusu estiriliyor. Böyle düşünen bir kesim var. Biz bir yılda ya da daha sonra olsa da hakkımızı alacağız. Ama şunu da söylemek isterim, halkımız bizi görsün. En azından bir Migros mağazasına gitsinler, alışveriş yapıp kasa kilitlesinler. Benim iki çocuğum üniversite öğrencisi, üçüncüsü bu yıl gidecek. Arkadaşların 3 çocuğu var tek başına evini geçindiriyor. Mesela buradaki bir arkadaşımız yeni evli, çok borcu var. Herkesin buna benzer sorunları var. Bu nedenle bizim mücadelemize destek vermek istiyorlarsa kasa kilitlesinler.

Sevim Göneş: Bizim burada sıkıntılarımız var. Hiçbirimizin geliri yok. Ama bu durum bizi yıldırıyor. Burada dayanışma çok önemli. Anca omuz omuza vererek bu mücadeleyi güçlendirebiliriz. İşçiler bir olursa, birbirine sahip çıkarsa bu sömürü son bulur. Biz 42 gündür direniyoruz. İster 142, ister 242 olsun. Gün fark etmez, yeter ki bu sömürü son bulsun. Zorluklar altında buraya gidip geliyoruz. Birbirimizle dayanışma yapmaya ihtiyacımız var. Bugün bana yarın sana diye bir laf var. Kimsenin başına gelmeyecek diye bir garanti yok. Bu nedenle herkes, tüm işçiler birbiriyle dayanışma içinde olmalıdırlar.

Hiçbir kadın işçinin boyun eğmemesi gerekiyor. Hepimizin ilk direnişi, bu tecrübe oldu hepimize. Hakkımızı nasıl savunabileceğimizi, kadınlara yönelik baskı, mobbing ve tehdit olduğunda nasıl tepki gösterebileceğimizi öğrendik. Hiçbir işçi köle değildir, emekçidir. Kadın arkadaşlarıma da sesleniyorum; ne olursa olsun sakın boyun eğmeyin. Çünkü siz köle değilsiniz. Kendi değerinizi bilin. Herkes kendi gücünün farkına varsın, susmasın ses versin!

KIZIL BAYRAK / GEBZE

“Türkiye’de günde 3 işçi eylemi”

Emek Çalışmaları Grubu “2019 Yılı İşçi Sınıfı Eylemleri Raporu”nu açıkladı. Bir grup akademisyen, araştırmacı ve sendika uzmanından oluşan ve basına yansıyan işçi eylemleri ve grevleri üzerine 2014 yılından bu yana çalışma yapan Emek Çalışma Grubu, amacının “işçi mücadelelerinin görünürlüğünü arttırmak” olduğunu belirtiyor.

Emek Çalışma Grubu yayınladığı 2019 yılı işçi eylemleri raporu için “emek haberleri üzerine uzmanlaşmış iki haber sitesi *Kızıl Bayrak*, *Evrensel Gazetesi* ve bir medya takip ajansı aracılığıyla tüm yerel ve ulusal yazılı basın tarandığını” ifade ediyor. 2019 yılında gerçekleşen işçi sınıfı eylem ve grevlerine yakından bakıldığında binlerce işçinin hak mücadelesine katıldığı görülmektedir. Rapora göre genel eyleme katılan kişi sayısı yaklaşık olarak 279 bindir. En yoğun katılımın 1 Mayıs mitingleri olduğu görülmektedir.

EYLEMLERİN %25’İNDE İŞ DURDURMA

İşçilerin gücü üretimden gelen gücüdür. 2019 yılı işçi eylemlerine baktığımızda bunun önemini bir kez daha görüyoruz. İşçi mücadelesinde önemli bir yer tutan işyeri temelli eylemlere katılım 65 bindir. İşyeri temelli eylemlerin %25’inde üretimi durduran ya da yavaşlatan eylemler gerçekleşmiştir. Fiili ya da yasal grev, iş yavaşlatma, işyerini terk etmeme gibi üretime yönelik eylemlere bakıldığında 2019’da 423 eylemin 104’ü üretimde gerçekleşen eylem türü olarak gözlenmiştir. Geçen yıllarda olduğu gibi, özel sektör taşeronu işçilerin de üretimde gerçekleşen eylem oranı en yüksektir. Bunun sebebi bu kategorideki inşaat

işçisi yoğunluğu ve sektördeki yaygın ücret gasplarına karşı işçilerin sıkça iş durdurma eylemlerine başvurusudur.

1.348 İŞÇİ EYLEME KATILDIĞI İÇİN İŞTEN ATILDI

Yalnızca basına yansıyan eylemlerin değerlendirmeye alındığı rapora göre, 1.348 işçi hak arama eylemlerine katıldığı için işten atılmıştır. Bunların 749’u işyerinde sendikalaşma çalışması yaparken işten atılmıştır. Sendikalaşan işçiler üzerindeki baskı ve işten atma saldırısı her koşulda devreye sokuluyor.

Sendikalaşma, zam talebi, kadro talebi gibi eylemlerin oranı son iki yıldır %50 civarında seyrederken, 2019’da %29’a inmiştir. 2019 yılında üretimde gerçekleşen eylemlerin ve “hak geliştirme” eylemlerinin oranındaki düşüş dikkat çekicidir. Eylem sayısı geçen yıllara paralel olsa da eylemlerin niteliği ve gücünde bir düşüş yaşandığını görmek gerekir.

İşkollarına göre yapılan değerlendirmede ise işyeri temelli gerçekleşen eylemlerin %17’si metal, %11’i inşaat, %10’u genel işler, %10’u tekstil işkolundadır. 2018’e göre metalde gerçekleşen eylemlerin oranı düşmüş, tekstilde gerçekleşen eylem oranı yükselmiştir.

İşçi sınıfına dönük saldırıların arttığı bir dönem olan 2019 yılı içerisinde günlük ortalama tekil eylem sayısı 2,9’dur. Bir başka deyişle Türkiye’de işçiler 2019 yılında günde ortalama 3 eylem gerçekleştirmiştir.

ÜCRET GASPINDA ARTIŞ

Yasalardan da güç alan patronların ücret gaspı saldırısı her geçen yıl artıyor. Rapora göre, işçilerin mücadelesinde

“ücret gaspı” eylem nedeni olarak öne çıkan başlıklardan biri. “İşteyken ücret gaspı oranı” 2017’de %14’ken; 2018’de %16’ya, 2019’da da %22’ye çıkarak yükselmiştir. Yasalardan da güç alan patronların ücret gaspı saldırısı her geçen yıl artıyor.

EYLEMLERİN %16’SINA ENGELLEME

İktidarın işçilerin en küçük hak arama mücadelesinden korkusu eylem yasaklarında kendini gösteriyor. 2019 yılında işyeri temelli eylemlerin %16’sı işyeri güvenliği ya da kolluk kuvvetleri tarafından engellenmiştir.

2019 yılında kitleselliği ile dikkat çeken eylemlerin başında 1 Mayıs gelmektedir. En yaygın gerçekleştirilen 1 Mayıs eylemlerine Türkiye’deki toplam katılım yüzbinlerle ifade edilmektedir.

BİRLEŞTİRİCİ GÜÇ İŞÇİ SINIFININ MÜCADELESİ

Ülkedeki ekonomik kriz, kıdem tazminatının fona devri, grev yasakları, sendikalaşmaya dönük saldırılar, yüksek vergi kesintileri ve çalışma koşullarının ağırlığı gibi saldırıların yansımaları olarak 2019 yılında, 1 Mayıs’ın kitleselliği, yaygınlığı ve günde ortalama 3 eylem yapıldığı görülüyor.

Henüz birleşik ve örgütlü bir mücadeleden uzak olan işçi sınıfının bu zor ve baskı ortamında mücadele öğelerini alttan alta biriktirdiğini, saldırılara karşı tekil de olsa ses çıkarabildiğini yansıyan raporlar ortaya koyuyor. Pandemi ile birlikte daha da ağırlaşan yaşam koşullarına, siyasal baskı ve zora karşı direnişlerin, kitlesel eylemlerin yaşandığı bu sürecin birleştirici ve değiştirici gücü, işçi sınıfının mücadelesi olacaktır.

Tarihsel TKP: Saklanan tarih

H. Fırat

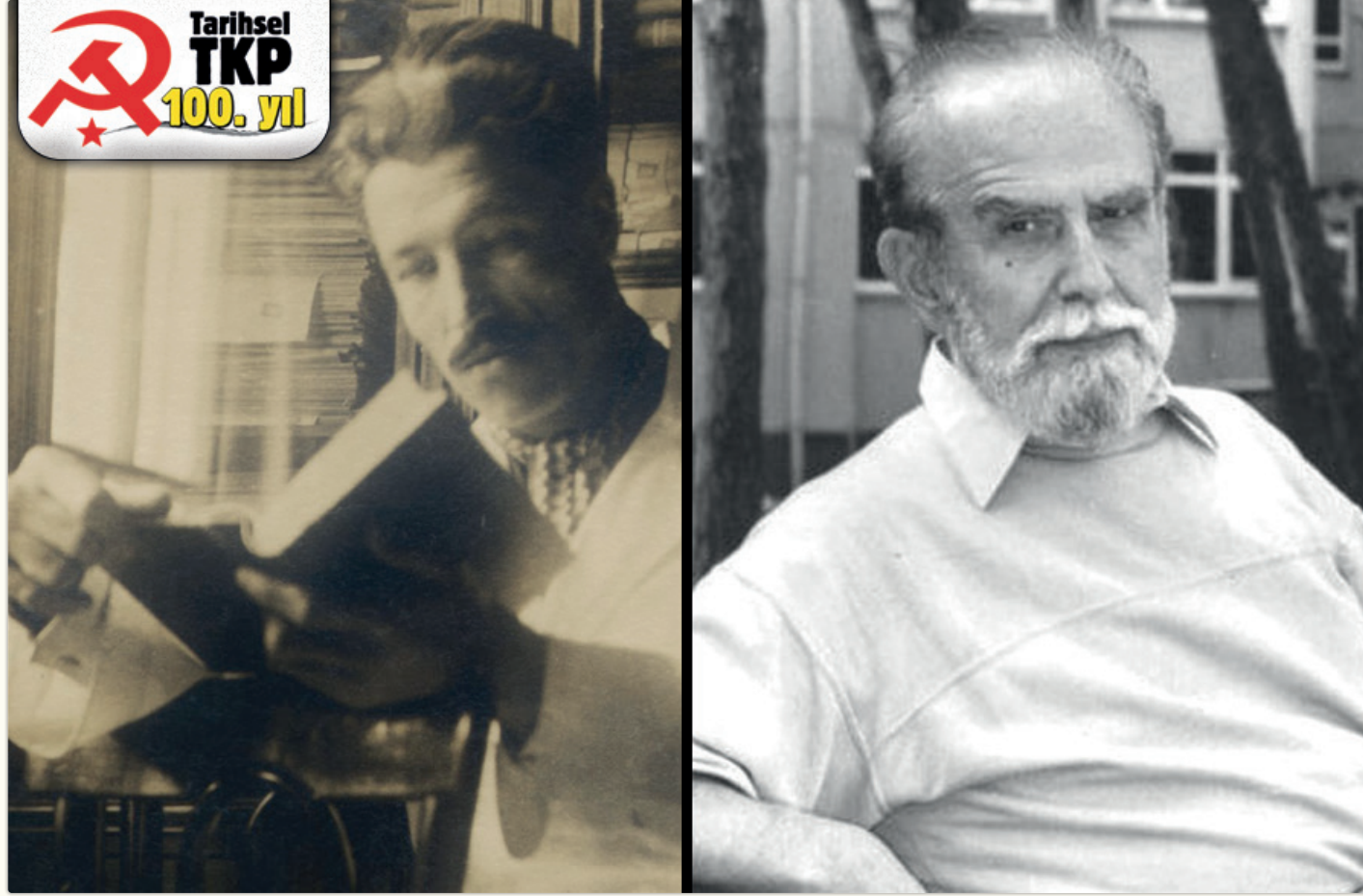
Kırk yıllık siyasal yaşamı boyunca doğru dürüst kongre bile toplayamayan, dolayısıyla herhangi bir toplu muhasebe de yapamayan bir partinin tarihinin büyük ölçüde karanlıkta kalması bir bakıma şaşırtıcı da değildir demiştik (*Tarihsel TKP: Bilinmeyen Tarih*). Fakat bu durumu daha da ağırlaştırın, bizzat TKP'nin lider kadrosunun tutumudur. TKP tarihine açıklık getirmek bir yana, onun karanlıkta, çarpıtılmış halde ya da muğlak ve belirsiz kalmasının asıl sorumluları, denebilir ki herkesten çok bizzat TKP liderleri olmuşlardır.

Bu konuda “inkar edilen tarih” üzerinde durmuş bulunuyoruz. Onu tamamlayansa, TKP tarihinin, özellikle de 1925-60 döneminin, adeta bir sis perdesinin arkasında bırakılması, dolayısıyla “saklanan tarih”tir. Bu döneme ilişkin olarak yeni kuşakları aydınlatmak, Mihri Belli örneğinde olduğu gibi bir kısmı ikibinli yıllara kadar yaşamış TKP liderlerinin ihmal edilemez bir sorumluluğu olmalıydı. Bu sorumluluğun gereklerinin yerine getirilmediğini biliyoruz.

Buna girişenler elbette oldu. Ne var ki, Zeki Baştınar-İsmail Bilen örneklerinde olduğu gibi, bu aydınlatmaktan çok çarpıtmak, böylece iyiden iyiyeye karartmak çabası olarak kaldı. Tam da bu çabanın basıncı altında, örneğin Mihri Belli de bir şeyler yazmak zorunda kaldı. Ama tarihsel bir döneme ilişkin nesnel bilgiler sunmak ve bunları devrimci özeleştiril bir değerlendirmeye tabi tutmak yerine, kendince çarpıtmalara yanıt vermekten öteye gidemedi. Bu arada kendisi de gerçekleri epeyce eğip büktü. Dolayısıyla sonuç çok da farklı olmadı.

MİHRİ BELLİ’NİN TKP SUSKUNLUĞU

Mihri Belli, 12 Mart’ın hemen ardından, daha faşizmin koyu karanlığı sürüyorken, 1972 yılında, 1961-71 dönemini “Devrimci Hareketimizin Eleştirisi” başlığı altında bir değerlendirmeye tabi tutmuş ve bu çerçevede kendince özeleştiril bir tutum sergilemeye çalışmıştı. Oysa aynı Mihri Belli bu aynı şeyin neden TKP tarihi, ya da hiç değilse 1951 Tevkifatı’na varan süreç için yapılmadığına uzun ömürü boyunca herhangi bir açıklama getirmiş değildir. Leipzig Grubu’yla polemikler içinde ve 1970’li yılların ortası itibarıyla, bunun için “henüz erken” de-

Karşı karşıya bulunduğumuz tutum, bazı TKP liderlerinde, fakat özellikle de Mihri Belli’de rastladığımız tipik bir davranış tarzıdır: TKP tarihinin bazı temel gerçekleri konusunda akıl almaz bir suskunluk. TKP’nin tarihsel konumunu ve evrimini dolaysız olarak etkileyen bazı hoş olmayan gerçekleri görmezlikten bilmezlikten gelmek. Yani, üstü örtülen ya da saklanan tarih!

diğini biliyoruz. Fakat onu izleyen otuz yıl boyunca da, üstelik yapacak durumda olduğu halde, esaslı bir şey yaptığına da tanıklık etmiş değiliz. Demek ki sorun hiç de zamanlama, yani TKP tarihini yazma vaktinin henüz gelip gelmediği değildi. Asıl sorun, TKP tarihi ile yüzleşmekteki yapısal zaafiyetti. Komünist hareketin bu ilk tarihi evresini devrimci özeleştiril bir değerlendirmeye tabi tutmaktaki isteksizlik, yeteneksizlik ve muhakkak ki zayıflıktı.

Mihri Belli, 1980’li yılların sonunda, artık saklanacak pek bir şey kalmadı açıklaması eşliğinde anılarını yazdı (*İnsanlar Tanıdım*, 2 cilt). Ama bu anılarda asıl açıklık gerektiren 1960 öncesi dönem hakkında çok az bilgi verdi ve daha da az yorum yaptı. Bunun yerine, zaten herkesin gözü önünde yaşanmış, hakkın-da haddinden fazla belge ve bilgi olan

1960’lı yıllara ağırlık vermeyi tercih etti. Oysa anılarına yazdığı kısa *Önsöz*’de, şu çok önemli tespiti yapıyordu:

“*Türkiye’de şimdiye kadar Marksist solun geçmişi üzerine yazanlar genellikle solun düşmanlarıydı. Bu konu üzerine eğilen dostlar da çok kez onların yazdıklarına dayandılar. Onların yalancısı oldular. Olayların içinde yaşamış olan bir TKP sorumlusu, ilk kez böyle kapsamlı bir kitap yazıyor. Burada TKP derken Mustafa Suphi’lerin, Şefik Hüsnü, Reşat Fuat, Nâzım Hikmet ve Kıvılcımlı’ların Örgütünü kastettiğimi ayrıca belirtmeye gerek yok.*”

Önsöz, yeni devrimci “genç kuşaklar” sözkonusu edilerek, şu sözlerle noktalanıyordu:

“*Onların, geçmişte, aynı esin ve duygularla, aynı hedefe yönelik olarak gücü yettiğince bir şeyler yapmaya uğraşmış*

olanları tanıması gerek. Kuşaklararası gönül bağına kurmamız gerek. Geçmişimizi bileceğiz ki onda sağlam ne varsa sahiplenebilelim, tarihimizden gerekli dersleri çıkararak eski hataları tekrarlamadan geleceğe doğru güvenli adımlarla yürüyebilelim. .... Bu kitap, geçmişimize ışık tutarak, Türkiye solunda kuşaklararası bağın kurulmasına yardımcı olabilir, işlevini yerine getirmiş olacaktır.”

Mihri Belli’nin anıları kuşkusuz “kuşaklararası bağın kurulmasına yardımcı” olmuştur. Fakat yazık ki TKP tarihini aydınlatmak bakımından pek az yarar sağlamıştır. Kendisi de gerçekte daha baştan bunun farkında olduğu içindir ki, “iş”i yine tarihçilere havale ediyor: “*Bu, arşivlerden yararlanarak çalışan tarihçilerin işi*”, diyor. Oysa bütün sorun, uzun onyıllar boyunca ortada tam da söz konusu “arşivler”in olmamasıydı. Sovyet-

ler Birliği yıkılmamış olsaydı belki bugün hala da olmayacaktı. Tarihsel TKP liderlerinin açık ve dürüst bir tutumla ortaya koyacakları bilgiler, yapacakları değerlendirmeler, tam da bunun için önemli ve gereklidi.

Öte yandan sorunun özü ve esası, ancak arşivlerden elde edilecek bir zamanların gizli örgütsel bilgi ve belgeleri değil, fakat TKP’nin yaşadığı ideolojik-politik ve örgütsel süreçlerdi. Bu ise arşivler üzerinden çalışan araştırmacılara bırakılmayacak denli önemli bir “iş”ti. Yeni genç kuşaklara gerekli olan, birkaç on yıl boyunca önderlik ettikleri parti hakkında Dr. Şefik Hüsnü’nün, Reşat Fuat Baraner’in, Dr. Hikmet Kıvılcımlı’nın ve elbette Tarihsel TKP’nin en genç ve son liderlerinden biri olarak Mihri Belli’nin düşünce ve değerlendirmeleri idi.

Dr. Şefik Hüsnü geride bu türden bir değerlendirme bırakmadan nispeten erken bir zamanda yaşama veda etti. Reşat Fuat Baraner onun ardından bir on yıl daha yaşadı. Ama bu konuda ve öteki her konuda, neredeyse tümüyle edilgen ve suskun kaldı. Dr. Hikmet Kıvılcımlı ise, içinde etkin biçimde yer aldığı o çok önemli ‘60’lı yıllar boyunca, bu konuda inanılmaz ölçüde ketum davrandı. Ama tam da giderayak, yani ömrünün son altı ayında, ağır hastalık koşullarında Doğu Avrupa ülkelerinde karşı karşıya kaldığı utanç verici tutumlarına duyduğu haklı öfkeyle, TKP tarihine ilişkin hemen herşeyi bir bakıma ateşe vererek ayrıldı aramızdan...

1970’li yılların ortası itibarıyla Tarihsel TKP’nin son dönem liderlerinden geride bir tek Mihri Belli ile “kırk yıllık” mülteci İsmail Bilen kalmıştı. İlki tüm netameli konularda susmayı, ikincisi ise TKP tarihini keyfi bir tutumla tümüyle kendine uyarlamayı tercih etti.

“TKP’NİN TARİHSEL KONUMU”

Mihri Belli’nin 1976 yılı sonunda yayınlanmış “*TKP’nin Tarihsel Konumu*” başlıklı kitabı, TKP tarihini aydınlatmaya yönelik son derece sınırlı bir girişimdir. Nitekim kendisi daha baştan bunu dile getiriyor; amacımız burada bir TKP tarihi yazmak değil diyor, bunun için zamanın henüz çok erken olduğu bahanesine sığınarak. Başlığı üzerinden yeterince çekici olan bu kitap, 1966-76 yılları ara-

sında Mihri Belli’nin TKP ve bazı liderleri hakkında kaleme aldığı yazıların bir derlemesidir. Esas hacmi yönünden Leipzig grubu liderlerine yanıtlar/eleştiriler ile 1960’ların ikinci yarısında gerici basında çıkmış bazı provokatif “ifşaatlar”a yanıtlan oluşmaktadır. Kitap TKP tarihi bakımından yine de önemlidir. Yaklaşık otuz sayfalık kapsamlı *Önsöz*, hiç değilse Mihri Belli’nin TKP tarihine bakışı konusunda belli açıklıklar sunmaktadır.

Değerlendirmelerde ilk göze çarpan nokta, Mihri Belli’nin 1960’lı ve ‘70’li yıllarda, 1927-37 dönemi Şefik Hüsnü TKP’sinin daha gerisinde bir ideolojik-politik konumda bulunuyor olmasıdır. Bu, TKP’nin Kemalist yanılığlarından sıyrılmış net bir biçimde “Kahrolsun Kemalist burjuva diktatörlüğü!” diyebilirdiği bir dönemdir. Oysa 1960’lar sonrasında Mihri Belli’si, TKP’nin 1927 **öncesi** ya da 1937 **sonrası** çizgisindedir. *Önsöz* 1920’lerin ve 30’ların Kemalist hareketinden hala “küçük-burjuva radikalleri” olarak söz edebilmekte, 1950’ler dönemiyle kıyaslayarak Kemalist diktatörlük dönemini mümkün merteye şirin göstermeye çalışmaktadır. Mihri Belli’nin partili yaşamı, TKP’nin yeniden Kemalizm’in sol kanadı konumuna döndüğü bir dönemin (1937 sonrası) ürünü olduğuna göre, bu çok da şaşırtıcı değildir. (Bu onun 1960’lı yıllara taşıdığı ideolojik mirası da belirlemiştir.)

Fakat öte yandan Mihri Belli, tüm yaşamı boyunca sadık bir izleyicisi ve savunucusu olduğu halde, bu kitapta yer alan yazılarında, Şefik Hüsnü’nün Onbeşler hakkındaki inkarcı çizgisinden de kopmuş bulunmaktadır. Derlemede yer alan bir dizi yazıda Mustafa Suphi’den en büyük saygılı söz edilmekte ve Bakü’deki kuruluş TKP’nin birinci kongresi olarak sahip çıkılmaktadır:

“*TKP’nin kuruluş kongresi 10 Eylül 1920’de Sovyet iktidarının henüz yeni kurulduğu Bakü kentinde toplandı. Bu ilk kongrenin toplanmasına önayak olan Mustafa Suphi’dir, Bakü Kongresi proleter devrimci örgüt adamı erdemlerini kişiliğinde birleştirmiş olan Mustafa Suphi’nin damgasını taşıır.*” (s.14)

Devamında, Bakü’deki bu ilk kongrede Şefik Hüsnü’nün önderlik ettiği İstanbul Grubu’nun da temsil edildiği, dolayısıyla bunun bir birlik kongresi olduğu, partinin program ve tüzüğünün bu

kongrede ortaya konulduğu vb. dile getirilmektedir. Kitapta bu olumlu sahiplenişin çok daha fazlası var. Kuşkusuz Şefik Hüsnü dönemindeki inkarcı tutumu bir parça mazur gösteren “dengeleyici” vurgular eşliğinde. Örneğin:

“*TKP’nin İkinci Kongresi İstanbul’da toplanmıştır. Şefik Hüsnü önderliğinde 1925 Şubat’ında toplanan bu kongre de bir kuruluş kongresi niteliğindedir. Türkiye toprağında toplanan ilk Parti kongresi olması ve Bakü Kongresi’ni izleyen dönemde Parti örgütünde merkezîyetin kurulmaması gözönünde tutularak bu kongre genellikle bir yeniden kuruluş kongresi sayılmıştır.*” (s.20-21)

Kendi dar sınırları içinde Mihri Belli’nin buradaki yargısı yanlış değildir. Fakat sorun söylenenlerden çok söylenmeden geçenlerden çıkmaktadır. Bakü Kongresi ile hedeflenen ama Onbeşler katliamından dolayı sağlanamayan birliğin ve merkezileşmenin, 1925’teki Akaretler Kongresi ile nihayet sağlanmış olduğu doğrudur. Fakat bunu tamamlayan öteki temel önemde gerçekler sessizlikle geçiştirilmektedir. İlkin ikinci kongre birincisini yok saymıştır. İkincisi, aynı tutum mantıklı bir uzantısı olarak, birincisinin ortaya koyduğu program ve çizgi yok sayılmıştır. Üstelik Akaretler Kongresi’nden de yıllar önce. TKP kuruluş kongresi üzerinden birleştirici bir programa ve politik çizgiye kavuşurken, hemen ardından önderleri katledildiği için, birlik ve merkezileşme fiilen gerçekleştirilememiştir. Fakat bunu nihayet gerçekleştirdiğinde ise artık bir programdan, açık ve net bir devrimci çizgiden yoksundu. Bunu bir parça olsun telafi etmesi yılları bulacak, bu ise partideki sağlıksız gruplaşmaları besleyecek ve giderek 1920’li yılların sonundaki fiili bölünmeyi körükleyecekti.

Burada karşı karşıya bulunduğumuz tutum, bazı TKP liderlerinde, fakat özellikle de Mihri Belli’de rastladığımız tipik bir davranış tarzıdır: TKP tarihinin bazı temel gerçekleri konusunda akıl almaz bir suskunluk. TKP’nin tarihsel konumunu ve evrimini dolaysız olarak etkileyen bazı hoş olmayan gerçekleri görmezlikten bilmezlikten gelmek. Yani, üstü örtülen ya da saklanan tarih! Mihri Belli aynı tutumu, TKP-Komünist Enternasyonal ilişkileri alanında da göstermiştir. Bu konuda, daha çok da TKP ve lideri Şefik

Hüsnü’ye haksızlık yapıldığını düşündüğü durumlarda, Komünist Enternasyonal’in sorumluluğundan söz etmiş, ama mahiyetini açıklamaktan özenle kaçınmıştır. En fazla, ama çok nadir durumlarda, Kemalizm karşısındaki zayıflık bize dışardan, bizzat Komünist Enternasyonal tarafından dayatıldı diyebilmiş, ama sorunun esasına ve ayrıntılarına girmemiştir. Oysa bu ilişkiler en baştan alınarak açıklıkla ortaya konulup irdelenmedikçe, TKP tarihini anlamak ve yerli yerine oturtmak olanağı yoktur. Bugün ardına kadar açılan arşivler bunu bize bütün açıklığı ile ayrıca göstermektedir.

HİKMET KIVILCIMLI’NIN TKP SUSKUNLUĞU

Aynı konuda Dr. Hikmet Kıvılcımlı örneğine geçiyoruz. Tarihsel TKP’nin tarihe karışmasını izleyen ‘60’lı yıllar boyunca Hikmet Kıvılcımlı çok sayıda kitap, broşür ve makale yayınladı. Ama bazı çok sınırlı değinmeler dışında, Tarihsel TKP konusunda suskunluğu tercih etti. İzleyicilerinden biri (Mehmet Yılmaz) çok sonraları bunu, “*eski hareketin varlığını ispat etme gibi basit bir yöneliş*” yerine, yükselen yeni hareketle öncesini sentezleştirme yönelimine bağlıyor, yapıları “*1960 Sonrası ile Sentezleşme Konağı*” olarak tanımlıyordu. Böylece gereksiz bir “güc ve zaman kaybı” da önlenmiş olacaktı! Doğal olarak bu açıklamanın herhangi bir inandırıcılığı yoktur. Kaldı ki aynı yazar bir başka yazısında, 1971 yılı başında yayını başlayan “*Sosyalizm Tarihimizden Teorik Bir Belge*” dizi yazısı hakkında, böylece “hareketin tarihiyle bağ kurulur” da diyebiliyor, böylece bunun temel önemde bir ihtiyaç olduğunu altını çizmiş oluyordu. Yeni devrimci kuşaklar önünde hareketin tarihiyle bağ kurmak önemliydiyse eğer, tutup bunu on yıllık fırtınalı bir tarihi dönemin ancak son birkaç haftasında gündeme getirmek anlaşılması güç bir davranış değil midir?

“*Sosyalizm Tarihimizden Teorik Bir Belge*” dizi yazısı, Dr. Hikmet Kıvılcımlı’nın 12 Mart’ı önceleyen aylar içinde yeniden yayına başlayan kendi haftalık gazetesi *Sosyalist*’in 16 Şubat 1971 tarihli sayısında duyuruldu. Yani faşist askeri darbeden yalnızca dört hafta önce. Bir sonraki sayıda ise “*Belge*”nin yayınına başlandı. Yayın her bir yeni sayıda birkaç

kitap sayfası tutarında çok kısa ve çok da göze çarpmayan bölümler halinde sürdü. Sıkıyönetimin ilan edilmesi nedeniyle yayının kesildiği 26 Nisan'a (1971) varıldığında, toplam on bölüm ancak yayınlanabilmişti. Bunun ortalama kitap sayfası üzerinden toplam tutarı ise yaklaşık 25-30 sayfadan ibaretti.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, yayının duyurulduğu sayıya "Sosyalizm Tarihimizden Teorik Bir Belge" başlığı altında yazdığı yazıda, "Kayıp bir Türkiye Sosyalistinin 40 yıl önce Türkiye'de geçmiş karanlık sosyalizm olayları üzerine kaleme aldıklarından pek az bir parçacığı nasılsa önümüze çıktı" diyor.

Devamında Belge'nin önemine ve işlevine işaret ediliyor: "O 40 yıl önce yazılmışların değerleri her zaman, herkesçe tartışılabilir. Sırf Tarihçi değerini, 40 yıl sonra olanlarla yüzleştirmekte yarar bulduk."

Belge'nin dilinin kısmen de olsa neden sadeleştirildiği ise hedef okur kitleleriyle açıklanıyor: "O eleştiri ve araştırmalar kuru müze için değil, en körpe ve gürbüz kuşağımız için aktarılıyor."

Sözkonusu olan, konuları üzerinden toplam dokuz kitaptan oluşan ve neredeyse bin sayfa tutan **Yol** başlıklı çok önemli tarihsel çalışmadır.

GİZLENEN YOL ÇALIŞMASI

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, fırtınalı 1960'lı yıllarının o "en körpe ve gürbüz kuşağı"na böyle bir çalışmasının varlığını, ancak dönemin sonunda, hareketin düşünsel kargaşa ve bölünmeler içinde güçten düşmekte olduğu bir sırada, 12 Mart askeri faşist darbesinin hemen arifesinde duyurmayı tercih etmiştir. İma etmiştir demek daha doğru olur. Zira duyurulan "belge"nin kapsamı konusunda hiçbir ipucu verilmez. Muhteva ise henüz ortada yoktur. Aynı yılın Ekim ayında yaşamını yitiren Kıvılcımlı'nın sağlığında, bin sayfayı bulan çalışmanın ancak ilk 25-30 sayfası sunulabilmiştir. Belge'nin Sunuş yazısı öylesine kapalı ve gizemlidir ki, dışardan bakanlar için, hele de 12 Mart faşizminin o telaş ve kargaşa günlerinde, yapılmakta olanın gerçekte tam ne olduğunu anlamak mümkün değildir. Bu kapsamlı çalışmanın ne kadarının yayınlanacağı da o gün için henüz belli değildir.

"40 yıldır" saklı kalan, dolayısıyla '60'lı yılların genç devrimci kuşağından esirgenen bu önemli çalışmanın 1970'li yıllar devrimci kuşağına nihayet sunulması da, bu yeni dönemin sonuna doğru ancak olanaklı olabilmiştir. Üstelik henüz yalnızca birkaç kitap üzerinden. Çalışmanın tümünü görebilmemiz için, bir on yıl daha beklememiz gerekecekti. Dokuz kitabı 1992 yılında iki cilt halinde sunan Bibliotek Yayınları'nın, bunun nihayet

başarılmış olmasından duyduğu gururu ve onuru vurgulu sözlerle dile getirmesi bu bakımdan boşuna değildir.

Bu, bütünü bakımından **Yol** çalışmasının tam 60 yıl sonra ancak tümüyle gün ışığına çıkabilmesi demektir. Peki ama neden? Tarihsel belge değerinden öteye, içeriği ile de özellikle '60'lı yıllar kuşağı için bu denli önemli olan bir çalışma, neden Hikmet Kıvılcımlı'nın sağlığında, dolayısıyla neredeyse "kırk yıl" boyunca saklı kaldı?

Yanıtı izleyicileri tarafından genellikle es geçilen bu anlaşılması güç duruma ve davranışa, Hikmet Kıvılcımlı'nın çok kısa değinmeler halinde getirdiği açıklamayı az sonra göreceğiz. Kendi payımıza daha baştan ve dosdoğru söylemek zorundayız: Bunun baş sorumlusu, çalışmayı kaleme alan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın bizzat kendisidir. Böyle bir çalışmayı 1930'larda kaleme almak onun erdemi ve onuru, fakat yaşadığı sürece yeni devrimci kuşaklardan saklamak ise kusuru, daha da ötesi, tarih önünde ağır bir sorumluluğudur. Çalışmayı kaleme almış olmanın onurunu da ağır biçimde gölgeleyen bir sorumluluktur bu.

İzleyicileri sorumluluğu, onun ölümünden hemen önce kaleme aldığı bazı çok sınırlı, belirsiz ve muğlak açıklamalara dayanarak, Kıvılcımlı'nın dışında göstermeye özel bir eğilim duysalar da, tarihsel tablo, dolayısıyla gerçek yeterince açıktır. **Yol**'un bilinmez olarak kalmasının sorumluluğu ilk onbeş yıl için yazarının iradesi ve tercihi dışında olabilir, bunu

bilemiyoruz. Ama 1950'den itibaren bu sorumluluk artık tümüyle Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın kendisine aittir. Çünkü bu, onun kendi tercihiyle TKP'den ayrı, kendine özgü bir yola girdiği bir dönemdir. Düşüncelerini, bunu içeren kitaplarını, yeni kuşaklara bir biçimde sunmasının önünde artık parti disiplininin gelen bir engel yoktur. Ama 1970 yılı başlarına, yani ölümünün hemen öncesine kadar, bunun **Yol** çalışması üzerinden yapıldığını biliyoruz.

Bu ihmalin asli nedeni ise hiç de masum değildir. Bizzat yazarının kendisi, çizdiği ve sunduğu **Yol**'dan ayrılmış bulunduğu içindir ki, onu 1950 üzerinden iki on yıl boyunca saklı tutmak yoluna gitmiştir. Yeniden özgürlüğüne kavuştuğu '50'li yıllardan itibaren, **Yol** çalışması, Dr. Hikmet Kıvılcımlı payına artık devrimci bir parti platformu olarak değil, fakat yalnızca bir "Tarihsel

Belge" olarak önem taşımıştır. 1960'lı yılların fırtınalı siyasal ortamında ve yeni devrimci kuşakların düşünsel kargaşa içinde debelendikleri bir dönemde, onu gün ışığına çıkarmaktan çok bilinçli bir tutumla kaçınması, ölümünden hemen önce ise bulunması ve korunması için didinmesi, bunun bir göstergesidir. 1960'lı yıllardaki kitap ve makalelerinde izlediği çizginin somut içeriği de, Hikmet Kıvılcımlı'nın kendi '30'lu yıllardaki çizgisinden koptuğunun apaçık bir kanıtıdır.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın '60'lı yılların sonuna doğru **Yol** çalışmasının varlığını ima eden bazı çok kapalı değinmeleri ol-

duğunu biliyoruz. **Yol** serisinin parti konulu iki kitabının 1969 yılına varıldığında yeni yazıya aktarılmış olduğunu, öteki bazıları içinse bu doğrultuda girişimlerde bulunulduğunu ise, bu işteki en yakın çalışma arkadaşlarından çok sonraları öğreniyoruz.

Çalışmanın toplamına ise Kıvılcımlı'nın kendisi ilk kez olarak *Günlük Anılar*'da değiniyor. *Anılar*'la aynı günlerde kaleme aldığı Ağustos 1971 tarihli **Kim Suçlamış? Parti Anılarım** başlıklı metinde ise nihayet çalışmasının toplamı hakkında ilk kez olarak bilgi vermiş oluyor. Ölümünden yalnızca iki ay önce!

YOL ÇALIŞMASI AÇIKLAMALARI

Ağır hastalık koşullarında, dahası İsmail Bilen marifetiyle oradan oraya hoyratça itildiği bir sırada, dolayısıyla çoğu kez son derece gergin ve kızgın bir ruh hali içinde kaleme alınmış *Günlük Anılar*'ının bir yerinde, **Yol** çalışmasına ilişkin bir ilk değinmeye rastlıyoruz. 8 Temmuz 1971 tarihli günlükte Dr. Hikmet, Bulgar partisinin tarihine ilişkin nispeten uzun açıklamalarını TKP'ye bağlıyor. Şefik Hüsnü liderliğini ve Nazım Hikmet muhalefeti olumsuzlayan sözlerini, **Yol** çalışmasından adeta "geçerken" değinen şu bilgi izliyor:

"... Ve skolastik: Beyanname- Tevkifat stereotipinin çemberi bir türlü yarılama-mış. Ne orijinal Türkiye'nin sınıf ilişkileri, ne Strateji ve Taktiği lafta olsun doğru dürüst konulmamış. Bizim 1930'lardaki eleştirel **'Yol'** etüdündeki uzun, ideolojik ve pratik araştırmalar, ilk 10 yıllık deneylerin yazılı biçimde işleniş, kimsenin rahatını bozmamış. Rutin Particilik oyunu süre gitmiş." (*Günlük Anılar, Sosyal İnsan Yayınları, 2009, s.215*)

Asıl anlaşılır açıklamayla ise **Kim Suçlamış? Parti Anılarım** başlıklı metinde karşılaşıyoruz. Yaratıcı ve özgün teorik çalışmanın önemine değinen ve kendi-

sinin bu alandaki muazzam çabasını vur-gulayan Hikmet Kıvılcımlı, ardından sözü **Yol** çalışmasına getirerek şunları söyle-mektedir:

“1930 yılına dek Türkiye’de geçirdi-ğim ilk 10 yıllık Marksist-Leninist pratik ve teori savaşına dayanarak, 40 yıl önce ‘YOL’ adı altında bir seri yerli orijinal araştırmalar yazmıştım. Burada, her biri ayrı kitaplar halinde, **İdeoloji, Sosyal Gelişim, Parti Tarihi, Strateji Planında, Burjuvazi, Proletarya, Köylü ve Milliyet ve Taktik problemleri ayrıntı ve eleştirile-riyle ele alınıyordu.**” (age, s.252)

Bu Hikmet Kıvılcımlı’nın tüm kapsamı üzerinden **Yol**’dan ilk söz edişi olarak bi-linmektedir. Açıklama şöyle devam edi-yor:

“Bunu, o zaman içinde bulunduğum Santral Komite’ye bir tartışma platformu olur umuduyla verdim. Üst üste tevkifler, mahkemeler ve en sonunda 1939 [1938] Donanma Davasında **‘Askeri isyana tah-rik’ten 15 yıla mahkûm edilmişim, ideolojik tartışma özlemimi kursağımda bıraktı. Sezdiğime göre, Santral Komite’ye sun-duğum araştırmalar yok edildi...**”

Kendi dışına açık ithamlar içermeyen bu açıklama, yazık ki yeterli açıklıkta ve açıklayıcılıkta değildir. Zira söz konusu olan, içine önemli bir düşünsel üretim ve yayın faaliyeti sığdırılan dört önemli yil-dır. Santral Komite’ye sunulan bir çalış-maya mutlaka şöyle ya da böyle bir kar-şılık alınmış olmalıdır. Nitekim yukarıdaki açıklamadan iki ay sonra (ve ölümünden yalnızca iki hafta önce) kaleme alınan **Brejnev’e Mektup**’ta (30 Eylül 1971), aynı çalışmadan söz edilirken şunlar söy-lenmektedir:

“1933-35 yılları, Dr. Hikmet Kıvılcımlı bir kez daha ‘Yukarı’ya [Sovyetler Birli-ği’ne] çağırılmıştı. Ancak, M.K. [Santral Komite] yoldaşları kendisinden ayrılmak istemediler. Yoldaşlar, Dr. H.K.’nin 10 ciltlik orijinal araştırmalarını (İdeoloji, Tür-kiye’nin Devrim Tarihi, Parti’nin Eleştirili Tarihi, Fırka ve Fraksiyon, Taktik ve Stra-teji Plânı: Burjuvazi, Proletarya, Köylülük, Türkiye de Milliyet (Kürt) Meselesi) Türki-ye’de basmağı öneriyorlardı.” (s.389)

Bu böyleyse eğer, önemli bir dolay-sız tanıklıktır. Demek ki dönemin TKP MK’sı Kıvılcımlı’nın **Yol** çalışmasına sahip çıkmakta, dahası basılması gerektiğini düşünebilmektedir. Bu gerçekte şaşırtıcı da olmaz. Zira dönemin TKP’sinin, 1920’lerin sonundan başlayarak (kabaca 1928’den itibaren) 1937 yılı başına, yani Komintern yönetiminin kötü ünlü “se-perat kararı”na kadar izlediği çizgi, genel esaslar üzerinden alındığında **Yol**’da sunulan çizgiden çok farklı değildir. Do-layısıyla bazı izleyicilerinin **Yol** çalışması-nın TKP’yi, özellikle de Kemalizm ve Kürt sorununda devrimci bir çizgiye çekme

çabası olarak yorumlamasının esaslı bir dayanağı yoktur.

TKP, Hikmet Kıvılcımlı’nın **Yol** çalış-masına başlamasından önce, örneğin 1930’daki Ağrı İsyanı sırasında, ilkesel ele alış bakımından, Kürt sorununda doğru bir bakış açısı ortaya koymuştur ve bu belgelidir. Aynı şey Kemalizm konu-sunda çok daha açık bir gerçektir. 1931 yılı başında yayınlanan Parti Programı üzerinden bu da belgelidir. Yanı sıra, ör-neğin partinin lideri Şefik Hüsnü Cum-huriyet’in onuncu yılında, yani daha **Yol** çalışması yazılış halindeyken ve muhtemelen TKP’de hiç bilinmiyorken, Komintern organlarında, yani dünya komünist hareketi ve proletaryası önünde, şunları yazabiliyordu: “Kemalist rejim birkaç yıl içinde, Kemalist Halk Partisi tarafından temsil edilen yerli büyük burjuvazi ve bü-yük toprak ağalarının açık diktatörlüğü haline geldi.”

Bu değerlendirme, TKP’nin bu alanda bir müdahaleye değil, ulaştığı sonuçların derinleştirilip enine boyuna gerekçelen-dirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermek-tedir. Dr. Hikmet’in çalışması işte tam da bu açıdan çok verimli, alabildiğine işlev-sel ve dolayısıyla dönemin TKP’si için faz-lasıyla önemli, gerekli ve yararlıdır.

Hikmet Kıvılcımlı, “Sezdiğime göre, Santral Komite’ye sunduğum araştırmalar yok edildi” derken açık bir ithamda bulunmamakta, yalnızca bir ihtimalden söz etmektedir. Dahası cümlelerin kuru-luşu şekli, bu “yok edilme”nin pekâlâ güvenlik sorunları kapsamındaki bir zo-runluluktan da olabileceğini akla getirebilmektedir. Öte yandan, çalışmanın bitiminden yalnızca üç yıl sonra, yani 1937 başındaki “seperat kararı” sonra-sında, bu tür bir çalışmanın TKP için tüm anlamını yitirdiği de bir başka tarihsel gerçektir. Hikmet Kıvılcımlı için izlenecek devrimci parti çizgisi olarak anlamını daha ne kadar koruduğu ise belirsizdir.

Fakat bütün bunların gerçekte esasa ilişkin bir önemi yoktur. Sonuçta biz çalışmanın bir nüshasının her zaman yazarı-nın kendisinde olduğunu, elinin hemen altında bulunduğunu, fakat ölümüne kadar onu gün ışığına çıkarmaktan biz-zat kendi iradesi ve tercihi ile özenle geri durduğunu biliyoruz. Buradaki konumuz açısından asıl önemli olan da budur.

Bu önemi Dr. Hikmet Kıvılcımlı’nın bizzat kendi tanıklığı üzerinden de gö-rebiliriz. “Sezdiğime göre, Santral Komite’ye sunduğum araştırmalar yok edildi” sözlerinin hemen ardından, şu çok açık-layıcı ve düşündürücü değerlendirme gelmektedir: “Ve bizim Devrimciler, 1920 ve 1930’larda olduğu gibi, 1940’larda ve daha sonraları dahi, tam Lenin’in ‘Primi-tivizm’ adını taktığı, ‘Mujiğin çakmaklı tüfikle muharebeye gitmesi’ biçimli ‘kafasız işgüzarlık’ (Stalin)larına kapılıp gittiler.”

Açık, samimi ve yürekli bir özeleş-tiri gerektiren bir durumda, Dr. Hikmet Kıvılcımlı boşluğa ve belirsizliğe konu-şmaktadır. Elinin altındaki **Yol** çalışmasını 1950’lerden 1970’lere, yeni devrimci kuşaklardan gizlemekte ve sonra da on-ların devrimci teorik birikimden yoksun halde düştükleri durumları hicvetmekte-dir. Doğru devrimci çizgi izlemek yönün-den **Yol** çalışmasının 1930’lar başındaki TKP’ye katacağı esaslı yeni bir şey yoktu, bu yargımızı yinelemiş oluyoruz. (Nite-kim Dr. Hikmet bu çalışmada TKP’nin ulaştığı resmi çizgiye öylesine bağlıdır ki, Şefik Hüsnü’nün Onbeşler’e ilişkin inkâr-cı yaklaşımını aynen sürdürmekte, yalnızca “ütopizm” konağı olarak niteleyerek, ona kendince özgün tarihsel-teorik bir açıklama getirmeye çalışmaktadır). Özellikle Kemalizm, Kürt sorunu ve illegal ihtilalci bir parti örgütlenmesi ekseninde “legalitenin istismarı” konularında, köklü devrimci bir müdahaleye ihtiyaç, tam da 1960’lı yıllarda vardı. Dr. Hikmet’in **Yol**

çalışması bu açıdan son derece güçlü, aydınlatıcı ve yol gösterici tarihsel-teo-rik bir kaynaktı. Gelgelelim bizzat yazarı tarafından özel bir ihtimamla o dönemin genç devrimci kuşağına sunulmadı. Bu davranış nedensiz olmadığı gibi masum da değildi. Zira sıraladığımız konularda Dr. Hikmet Kıvılcımlı’nın kendisi de artık kendi **Yol**’undan ayrılmıştı. Kaba tutarsız-lıklar ve sapmalar içindeydi.

Tarihsel TKP’nin saklanan tarihi kap-samında Dr. Hikmet Kıvılcımlı örneğine ilişkin şimdilik söylenebilecekler hak-kında bu kadarı yeterlidir. Belki son bir nokta daha eklenebilir. Kıvılcımlı’nın “40 yıl” boyunca saklı kalan bu çalışmasını ni-hayet açıkladığı o aynı *Günlük Anılar*’da, TKP tarihi, daha çok da lider kadronun iç ilişkileri yönünden, didik didik edilmekte ve bu arada çok şey kırılıp dökülmektedir. Bu anılarda Dr. Hikmet Kıvılcımlı gelecek kuşaklar için kendi yerini ve emeğini gö-rünür kılabilmek uğruna, TKP’yi adeta bir hiç düzeyine indirgemektedir. Bu hemen tüm liderler ve dönemler için geçerlidir.

Oysa daha iki yıl önce, Reşat Fuat Ba-raner’in ölümü vesilesiyle kaleme aldığı yazıda, Baraner’in kendisi kadar Şefik Hüsnü’den de övgüyle söz etmektedir. *Günlük Anılar*’da ise ötekiler yanında on-ları da neredeyse hiçe indirgemektedir. Hikmet Kıvılcımlı, kendisine ismail Bi-len’in reva gördüğü rezil tutumun acısını bütün bir TKP tarihinden çıkarmak yolu-na gitmiştir. Böylece Tarihsel TKP’ye ol-duğu kadar kendisine de kabul edilemez bir büyük haksızlık yapmıştır. Bugünün ve yarının kuşakları için *Anılar*’daki değil fakat 1969’daki tanıklık çok daha anlamlıdır.

***

Tarihsel TKP’ye Giriş’i tamamlamış değiliz, konuya devam edeceğiz. Fakat önce bir süreliğine SİP-TKP’ye dönmemiz gerekecek.

Birlik ve program sorunu

Friedrich Engels

(Engels'ten Zwickau'daki
August Bebel'e...)

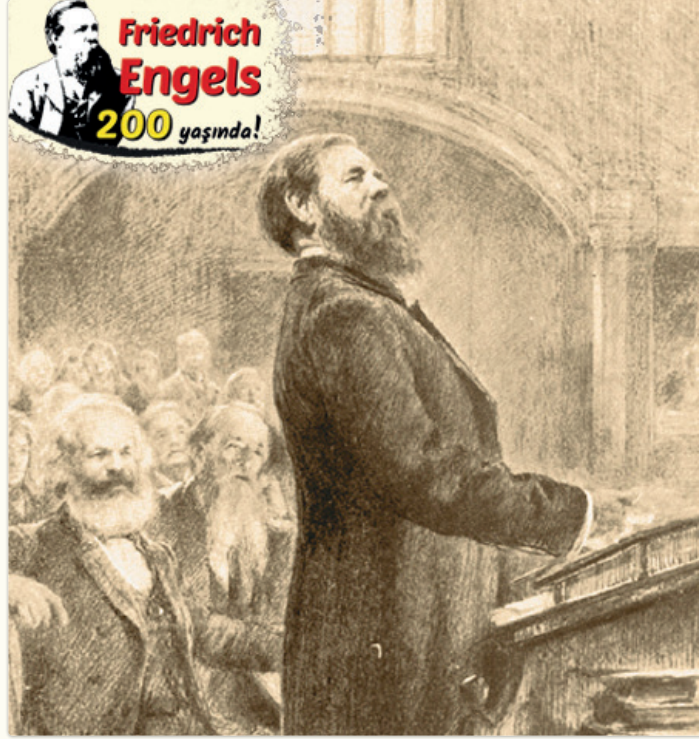
Sevgili Bebel,
23 Şubat tarihli mektubunuzu aldım;
sağlığınızın yerinde olmasına sevindim.

Birleşme konusunda ne düşündüğümü
müzü soruyorsunuz.

Ne yazık ki, sizinle aynı durumdayız.
Ne Liebknecht, ne de bir başkası bize
herhangi bir bilgi iletmediğinden biz de
ancak gazetelerde ne varsa onu biliyo-
ruz; bir hafta kadar önce program taslağı
yayınlanıncaya dek gazetelerde de pek
bir şey yoktu! Bu taslak bizi oldukça şa-
şırttı.

Partimiz lasalcılara o kadar sık uzlaş-
ma ya da en azından işbirliği önermiş ve
Hasencleverler, Hasselmannlar, ve Tölc-
keler tarafından o kadar çok ve o kadar
kırıcı bir biçimde geri çevrilmişti ki, bu-
gün, bu bayların kendileri gelerek bize
uzlaşma öneriyorlarsa, çok büyük bir
çıkılmazda olduklarını artık bir çocuk bile
anlayabilir. Ama bu insanların iyi bilinen
karakterini gözönünde tutarak, onların
bu güç durumunu, her türlü güvenceyi
madde madde belirlemek için kullanmak
bizim görevimizdir; öyle ki, işçilerin gö-
zünde sarsılmış konumlarını, partimizin
zararına yeniden sağlama sağlamasınlar.

Bunları çok soğuk biçimde karşılamalı ve
kendilerine güvenmediğimizi belli etmeli;
birleşme, sekter sloganlarından, "dev-
let yardımı" yaklaşımlarından ne ölçüde
vazgeçmeyi arzuladıklarına, ve 1869
Eisenach programını ya da bugünkü du-
ruma uygun bir revizyonunu ne ölçüde
kabul ettiklerine bağlı olmalıdır. Teorik
alanda ve bu nedenle program için ke-
sinlikle neyin gerekli olduğu konusunda
partimizin lasalcılardan *öğreneceği hiç,
ama hiçbir şey yoktur*; ama lasalcıların
bizim partimizden öğrenecekleri bazı
şeyler kesinlikle vardır; birleşmenin bi-
rinci koşulu, sekterlikten, lasalcılıktan
vazgeçmeleri olmalıdır; buradan giderek
de "devlet yardımı" denen her derde
deva ilaç tümünden bir yana bırakılmasa
bile, birçok başka olası önlemin yanısıra
bir geçiş dönemi önlemi olarak tanıma-
lıdır. Taslak program, bizim insanlarımızın
teorik olarak lasalcı önderlerden yüz
kez daha üstün olduğunu göstermekte-
dir - ama siyasal kurnazlıkta da aynı ölçüde
onlardan geridirler; "dürüstler", dü-
rüst olmayanlar tarafından bir kez daha

Yeni bir program, her şeyden önce, kamuoyu önünde açılan bir bayraktır ve dış dünya, partiyi o programa bakarak değerlendirir. Bu nedenle, program hiçbir nedenle geri adım atmamalıdır; oysa Eisenach programıyla karşılaştırıldığı zaman geri adım atılmıştır. Bu program hakkında başka ülkeler işçilerinin ne diyeceğinin ve tüm Alman sosyalist proletaryasının lasalcılık önünde diz çökmesinin nasıl bir izlenim yaratacağının da dikkate alınması gerekir.

oyuna getirilmişlerdir.

Birincisi, Lassalle'in cafcıflı ama tarih-
sel olarak yanlış tümcesi kabul edilmiş-
tir: işçi sınıfı karşısında tüm öteki sınıflar
yalnızca gerici bir yığındır. Bu önerme
yalnızca kimi ayrıksın durumlarda doğ-
rudur: örneğin Komün gibi bir proletarya
devriminde ya da devleti ve toplumu yal-
nızca burjuvazinin kendi imgesine göre
biçimlendirmede, ama onun izinden gi-
derek demokratik küçük-burjuvazinin de
aynı biçimlendirmeyi en sonuna kadar
götürdüğü ülkelerde doğrudur. Örneğin
Almanya'da, demokratik küçük-burjuva-
zi, bu gerici yığına ait idiye nasıl oldu da
Sosyal-Demokrat İşçi Partisi onunla -Halk
Partisiyle- yıllar yılı elele yürüdü? Nasıl
oluyor da *Volksstaat*, neredeyse tüm
politik içeriğini küçük-burjuva demokrat
Frankfurter Zeitung'dan alabiliyor? Ve
nasıl oluyor da bu programda yer alan
en az yedi istem, doğrudan ve sözcüğü
sözcüğüne Halk Partisinin programıyla
ve küçük-burjuva demokrasisiyle örtü-
şüyor? 1-5 ve 1-2'deki yedi politik istemi
imliyorum; bunlardan *burjuva* demokra-

tik olmayı yoktur.

İkincisi, işçi hareketinin enternasyo-
nal bir hareket olduğu ilkesi bugün, her
durumda, tümünden yadsınıyor; hatta bu
ilkeyi beş bütün yıl en güç koşullarda,
en parlak biçimde uygulamış kişilerce
yadsınıyor. Alman işçilerin, Avrupa hare-
ketinin başında yer almaları, *esas olarak*
onların savaş sırasında gerçekten enter-
nasyonal bir tutum sergilemelerinden
ileri gelmiştir, başka hiçbir proletarya
böyle iyi davranamazdı. Ve şimdi tüm
öteki ülkelerde, bu ilkeyi, herhangi bir
örgütlenmenin bağrında gerçekleştirme-
ye çalışan her girişimi hükümetler var-
güçleriyle bastırmaya çalışırken, Alman
işçiler mi yadsıyacak! Ve işçi hareketinin
enternasyonalizminden geriye ne kalır?
Avrupalı işçilerin kendi kurtuluşları için
gelecekteki iş birlikleri kadar olmayan
zayıf bir umut, "insanların uluslararası
dayanışması" gibi bir gelecek umudu,
Barış Liginin burjuva baylarının "Avrupa
Birleşik Devletleri" umudu!

Enternasyonalden böyle sözetmek
kuşkusuz zorunlu değildi. En azından

1869 programından geri adım atılmaz
ve örneğin şöyle bir şey söylenebilirdi:
Gerçi, her şeyden önce Alman işçi partisi
varolan devlet sınırları içinde çalışmak-
tadır ama (Avrupa proletaryası adına ko-
nuşma ve özellikle yanlış bir şey söyleme
hakkına sahip değildir), bütün ülkelerin
işçileriyle dayanışmasının bilincindedir
ve şimdiye dek olduğu gibi bundan böy-
le de her zaman bu dayanışmanın ken-
disine yüklediği yükümlülükleri yerine
getirmeye hazır olacaktır. İnsan kendini
Enternasyonalin parçası saymasa da,
doğrudan açıkça ilan etmese de bu tür
yüklenimler zaten vardır; örneğin grev-
lerde yardım ve grev kırıcılığından uzak
durma; ülke dışındaki hareket konusun-
da Alman işçilerin bilgilendirilmesi için
parti organlarının özen göstermesi; ha-
nedan savaşlarının patlak vermesi teh-
likesine karşı propaganda ve bu tür sa-
vaşlar sırasında, 1870 ve 1871'de örnek
olacak biçimde gösterilen davranış ben-
zeri bir tutum, vb...

Üçüncüsü, bizim insanlarımız, epey
modası geçmiş bir ekonomi görüşüne

dayanan lasalcı “ücretlerin tunç yasası”nın, yani Malthus’un nüfus yasasına göre her zaman çok fazla işçi bulunduğu (lasalcı sav da budur) için, işçi ortalama olarak yalnızca *asgari* ücret alır görüşünün, kendilerine yutturulmasına izin vermişlerdir. Oysa artık Marx *Kapital*’de ayrıntılı olarak kanıtlamıştır ki, ücretleri düzenleyen yasalar çok karmaşıktır; koşullara göre bazan şu yasa egemen olur, bazan bu yasa; dolayısıyla bu yasalar hiçbir biçimde tunç katılığında değildir, tam tersine çok esnekler; bu çerçevede konu Lassalle’in sandığı gibi birkaç sözle geçiştirilemez. Lassalle’in Malthus’tan ve Ricardo’dan (ikincisinin teorisini çarpıtarak) kopya ettiği, örneğin *Arbeiterlesebuch*’un 5’inci sayfasında bulunabilecek ve Lassalle’in bir başka broşüründen alınılan maltusçu sav, Marx tarafından “Sermaye Birikimi” bölümünde ayrıntılı olarak çürütülmüştür. Bu durumda biz Lassalle’in “tunç yasası”na benimseyerek, kendimizi, yanlış bir temele dayalı yanlış bir teze bağlıyoruz.

Dördüncüsü, program, devlet yardımını, Lassalle’in Buchez’den çaldığı, en yalın biçimiyle *tek toplumsal istem* olarak öne sürüyor. Üstelik bunu, Bracke, bu istemin hiçbir işe yaramazlığını açıkça ortaya koyduktan sonra ve partimizin sözcülerinin, tümünün değilse büyük çoğunluğunun lasalcılarla savaşımında bu “devlet yardımı”na karşı çıkmak zorunda kalmaları ardından yapıyor! Partimiz kendini bundan daha fazla aşağılayamazdı. Enternasyonalizm Arnand Gögg’ün, sosyalizm de, bu istemi *sosyalistlere karşı*, onlara üstün gelmek için öne süren burjuva cumhuriyetçi Buchez’in düzeyine düşürülüyor.

Ne var ki, lasalcı anlamda “devlet yardımı” olsa olsa programda “toplumsal sorunun çözümü yolunu hazırlamak” gibi -sanki bizim için teorik olarak hala *çözülmemiş* toplumsal bir sorun varmış gibi- kusurlu biçimde tanımlanan bir sonucunu elde etmek için düşünülmüş birçok önlem arasında tek bir önlem olabilir. O zaman birisi şöyle dediğinde: Alman işçi partisi, sanayide ve tarımda ulusal ölçekte kolektif üretimi gerçekleştirerek ücretli emeği ve onunla birlikte sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmak için çalışır; bu amaca ulaşmak için uygun olan her önlemi destekler! - o zaman hiçbir lasalcının, buna karşı söyleyecek hiçbir şeyi olmaz.

Beşincisi, işçi sınıfının, sendikalarda bir sınıf olarak örgütlenmesi konusunda tek söz söylenmiyor. Ve bu çok temelli bir noktadır; çünkü sendika, proletaryanın, sermayeyle gündelik savaşımını yürüttüğü, onun için bir okul olan gerçek sınıf örgütlenmesidir; ve (örneğin şu sıralarda Paris’te görülen) en kıyıcı gerici bile artık onu ezemez. Bu örgütlen-

menin Almanya’da da kazandığı önemi dikkate alarak, bizim görüşümüze göre, sendikalara programda yer vermek ve olabilirse parti örgütü içinde onlara belli bir rol vermek kesinlikle gereklidir.

İşte bizimkilerin, lasalcıların hoşnut olması için yaptıkları bunlar. Ve karşı taraf onlara ne verdi? Programda yeralan, kafası oldukça karışık *salt demokratik istemler*, onların da birçoğu yalnızca bir moda olmaktan başka bir şey değildir; örneğin İsviçre’de, eğer bir işe yarıyorsa, yarardan çok zararı olan “halk tarafından yasama” gibi. Halk tarafından *yönetim* olsaydı, bu bir şeydi. Aynı ölçüde her türlü özgürlüğün ilk koşulu da eksik: bütün resmi görevlilerin her türlü resmi edimleri nedeniyle her yurttaşın karşı olağan mahkemeler ve yasa önünde sorumlu olmaları. Bilim özgürlüğü gibi, vicdan özgürlüğü gibi her liberal burjuva programda yeralan ve burada bir ölçüde garip biçimde belirtilen istemler konusunda daha fazla bir şey söyleyecek değiliz.

Özgür halk devleti, özgür devlet olarak değiştirilmiş. Dilbilgisi açısından bakılırsa özgür devlet, devletin vatandaşlarla ilişkilerinde özgür olduğu bir devlet, yani despot bir hükümetin yönetimindeki bir devlettir. Devlet üzerine bu gevezeliklerin tümüne son vermek gerekir; özellikle artık sözcüğün tam anlamında bir devlet olmayan Komünden bu yana. Her ne kadar Marx’ın Proudhon’a karşı yazdığı kitap [*Felsefenin Sefaleti*] ve daha sonra *Komünist Manifesto*, sosyalist toplum düzeninin kurulmasıyla devletin kendiliğinden çözüleceğini [*sich von selbst auflöst*] ve ortadan kalkacağını ilan etmekteyse de anarşistler, “halk devleti”ni gene de *ad nauseam* [*iğrendirecek ölçüde*] suratımıza fırlatırlardı. Devlet, savaşımında, devrim sırasında, yalnızca karşıtları kuvvet zoruyla bastırmak için kullanılan bir geçiş kurumu olduğuna göre, özgür halk devletinden söz etmek tam bir saçmalaktır: Proletarya, devlete gereksinim duyduğu sürece, onu, özgürlük olsun diye değil, karşıtlarını bastırmak için kullanır ve özgürlükten söz etmek olanaklı olduğu anda da devlet devlet olarak varolmaktan çıkar. Bu nedenle devlet sözcüğü yerine her yerde Fransızca “commune”-ün anlamını pek iyi karşılayabilen, o güzelim eski Almanca sözcüğün, *Gemeinwesen*’in [topluluk] kullanılmasını öneririz.

“Bütün sınıf farklılıklarının kaldırılması” yerine kullanılan “toplumsal ve siyasal tüm eşitsizliklerin kaldırılması” da sorgulanması gereken bir deyiştir. Bir ülkeyle bir başkası arasında, bir yöreyle öteki arasında, hatta bir yerel yöreyle öteki arasında yaşam koşullarında en az indirmenin olası olduğu ama asla tümünden yok edilemeyecek *belli* bir eşitsizlik her zaman olacaktır. Alplerde oturanların

yaşam koşulları, ovada oturanlardan her zaman farklı olacaktır. Eşitlik alemi olarak sosyalist toplum düşüncesi, eski “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” kavramını model alan tek yanlı bir Fransız düşüncesidir - bu kavram, o zaman bir gelişme aşaması olarak doğru ve yerinde bir kavramdı; ama insanların kafasında karışıklık yarattığına ve konunun ortaya konmasında daha kesin kavramlar bulunduğuna göre, eski sosyalist okulların tüm tek-yanlı düşünceleri için olduğu gibi bunun da artık üstesinden gelinmesi gerekir.

Bu programdaki her sözcük yavan ve gevşek bir biçimde yazılmış ve eleştirilebilir olsa da ben bu noktada duruyorum. Program öyle bir yapıda ki, kabul edilirse Marx ve ben, bu temelde kurulan *yeni* partiye *hiçbir zaman* bağlanamayacağız ve ona karşı -kamuoyu önünde de- tutumumuzun ne olması gerektiğini çok ciddi biçimde düşünmek zorunda kalacağız. Anımsamanız gerekir, Alman Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin her açıklamasından, her eyleminden, yurtdışında, biz sorumlu tutuluyoruz, örneğin Bakunin *Devlet ve Anarşi* adlı kitabında, *Demokratisches Wochenblatt* gazetesinin çıkışından beri Liebknecht’in yazdığı ya da söylediği her düşüncesiz sözün hesabını bize çıkarıyor. İnsanlar, tüm şovu bizim buradan yönettiğimizi düşünüyor, oysa benim kadar siz de biliyorsunuz ki, parti-içi sorunlarda biz şimdiye dek hemen hiç müdahalede bulunmadık; bunu yaptığımız zaman da bize göre gaflar ve *yalnızca teorik* gaflar olduğunda, olabildiği ölçüde onları düzeltmek için yaptık. Ama sizin de kavrayacağınız gibi, bu program bizi kolaylıkla, bunu kabul eden bir parti için hiçbir sorumluluk taşımamak zorunda bırakabilecek, bir dönüm noktasını işaret etmektedir.

Genelde bir partinin resmi programı, partinin ne yaptığından daha az önemlidir. Ama yeni bir program, her şeyden önce, kamuoyu önünde açılan bir bayraktır ve dış dünya, partiyi o programa bakarak değerlendirir. Bu nedenle, program hiçbir nedenle geri adım atmamalıdır; oysa Eisenach programıyla karşılaştırıldığı zaman geri adım atılmıştır. Bu program hakkında başka ülkeler işçilerinin ne diyeceğinin ve tüm Alman sosyalist proletaryasının lasalcılık önünde diz çökmesinin nasıl bir izlenim yaratacağının da dikkate alınması gerekir.

Üstelik inanıyorum ki, *bu* temelde yapılacak birleşme, bir yıl sürmeyecektir. Partimizdeki en iyi beyinler, ücretlerin tunç yasası ve devlet yardımı gibi lasalcı buyrultuların değirmeninde yeniden ve yeniden sırayla öğütülmeye razı mı olacaklar? Örneğin sizi, bu durumda görmek isterdim! Bunu onlar yapsaydı, seyircileri tarafından ıslıkla yuhalanırlardı. Ve emi-

nim ki, lasalcılar, programın bu noktalarında yahudi Shylock’un bir pound ette* ısrar etmesi gibi ısrar edeceklerdir. Ayrılık gelecek; ama Hasselmann’ı, Hasenclever’i, Tölcke’yi ve şürekasını yeniden “saygın” kişiler yapmış olacağız; ayrılıktan biz zayıflamış olarak çıkacağız, lasalcılar güçlenmiş olarak; partimiz politik masumiyetini yitirecek ve bir aralık kendi bayrağına işlediği lasalcı ifadelerle artık yeniden vargücüyle karşı çıkmayı başaramayacak; ve lasalcılar o zaman bir kez daha kendilerinin en gerçek ve tek işçi partisi, buna karşılık bizim insanlarımızın burjuva olduğunu öne sürerlerse, bunun kanıtı program olacak. O programdaki tüm sosyalist önlemler *onlarındır*, ve *bizim* partimizin o programa soktuğu şey, *aynı belgenin*, “gerici yığın”ın bir parçası olarak tanımladığı küçük-burjuva demokrasisinin istemleridir.

Siz, 1 Nisan günü, Bismarck’ın doğum günü onuruna salıverileceğiniz için bu mektubu burada beklettim, ve ülkeye gizlice sokulurken yakalanması riskini göze almak istemedim. Bu sırada program hakkında ciddi kuşkuları olan ve bizim görüşümüzü bilmek isteyen Bracke’nin mektubu geldi. Bu nedenle bu mektubu, size iletmek üzere ona gönderiyorum; böylece o da okumuş olur ve aynı şeyleri bir kez daha yazmaktan kurtulurum. Aklıma gelmişken, çıplak gerçeği Ramm’a da bildirdim; Liebknecht’e yalnızca kısaca yazdım. İş işten geçinceye kadar bize bu konuda *hiçbir zaman, tek söz* etmediği için (oysa Ramm ve ötekiler bize tam bilgi verdiğini düşünüyorlarmış) Liebknecht’i affedemiyorum. Gerçi o bunu her zaman yapardı -Marx’ın ve benim, onunla hiç de hoş olmayan bir yığın yazışmamızın nedeni de buydu- ama bu kez gerçekten çok kötü oldu ve *hiç kuşkusuz onunla birlikte olmayacağız*.

Umarım yazın buralara gelirsiniz. Kuşkusuz benimle kalırsınız; hava da güzel olursa bir-iki günlüğüne deniz banyosu almaya gideriz; uzun cezaevi günlerinden sonra size çok yararı olur.

Dostça selamlar!

Sevgiyle

F. E.

Londra, 18-28 Mart 1875

* *Shakespeare’in Venedik Taciri adlı oyunundaki yahudi tefeci Shylock’un, Venedikli tacir Antonio’nun kefil olduğu 3 bin dükalık borcun ödenememesi nedeniyle, kendi etinden bir poundluk bir parçayı, ceza koşulu olarak ödemesinde, sözleşme gereği ısrar etmesi. -ç.*

Marx-Engels, Seçme Yazışmalar-2 (1870-1895), Sol Yayınları, s.79-86 (Metne buradaki anabaşlığı biz koyduk -KB)

Emperyalist çelişkiler derinleşiyor

D. Meriç

Emperyalist güç dengelerindeki alt üst oluşlar, bu güçler arasındaki egemenlik çatışmalarını durmaksızın şiddetlendiriyor. Hegemonya alanında yaşadığı ağır gerilemelere rağmen ekonomik ve askeri güç bakımından hala da rakipsiz olan ABD emperyalizmi, mevcut statükosunu korumak için daha da saldırganlaşıyor. Trump döneminde en üst düzeyde sergilenen bu saldırganlığın, Biden döneminde de devam edeceğinin sinyalleri verilmeye başlandı bile.

Aslolarak tekeller arasında bir egemenlik savaşı ve dünya pazarlarına hükmetme, elde olanı koruma ve yenilerini ele geçirme üzerine sürdürülen bu çatışmalar, emperyalist kapitalizmin doğasına içkindir. Bugün “demokrasi, insan hakları, basın özgürlüğü” vb. yalanlarla kamufle edilen bu çatışmaların gerisinde tam da bu gerçek yatmaktadır. Emperyalist-kapitalist sistem içinde ABD emperyalizminin statükosunu zorlayan Çin ve Rusya gibi emperyalist güçlerin sivrilmesi, bunlar arasında oluşturulan işbirlikleri, bu ülkelerde devasa boyutlara ulaşan sermaye birikimleri, var olan çatışmalara yeni boyutlar kazandırmakta, bunları çok daha görünür kılmaktadır.

Özellikle son elli yıldır dünya pazarları bir avuç kapitalist tekeller ve onların hizmetindeki emperyalist ülkeler tarafından paylaşılmış bulunmaktadır. Başta sermaye ihracı ve emperyalist savaşlar yoluyla sömürgeleştirilen bu ülkelerin bütün zenginlikleri zorla gasp edilmiştir. Buralar aynı zamanda kapitalist tekeller için ucuz işgücü cennetine çevrilmiştir. Sermayenin uluslararası bir kimliğe bürünmesi yoksul ve gelişmekte olan ülkeleri kapitalist tekeller için üretim yapan koca sanayi havzalarına dönüştürmüştür. Bu gerçek, pandemi sürecinde dünya çapında yedek parça üretimi ve tedariki zincirinde yaşanan kırılmalarla bir kez daha doğrulanmıştır. Bu durum, birbirleriyle sürekli bir çatışmanın içerisinde bulunan ama aynı zamanda üretimin uluslararası kimliği üzerinden birbirine zorunlu olarak bağımlı hale gelen kapitalist devletlerin temel açmazlarından birisini oluşturmaktadır.

ÇATIŞMALARI, İTTİFAKLARI VE AÇMAZLARI İLE KAPİTALİST SİSTEM

2019 yılı GSYİH verilerine göre, dün-

yaya hükmeden bir avuç emperyalist ülkenin ekonomik güçleri dolar bazında şöyle sıralanmaktadır: ABD 21,4 trilyon, Çin 15,68 trilyon, Japonya 5,1 trilyon, Almanya 3,8 trilyon, Hindistan 2,9 trilyon, İngiltere 2,74 trilyon, Fransa 2,70 trilyon, İtalya 1,9 trilyon, Brezilya 1,8 trilyon, Rusya 1,74 trilyon, Kanada 1,7 trilyon. Dünya Bankası ve IMF'nin öngörülerine göre en geç 2030 yılına kadar bu tabloda büyük değişim beklenmektedir. Çin, Hindistan ve Rusya'nın durdurulamayan ekonomik büyümesi ABD'yi ve Avrupalı emperyalistleri tedirgin etmektedir. Bu ise bir taraftan çatışmaları körüklerken, öte taraftan da dünün stratejik ortakları arasında var olan ittifaklarda çözümleri gündeme getirmektedir.

Öyle ki, ABD'nin tüm yaptırımlarına rağmen, Rusya ile Almanya arasındaki Kuzey Akım-2 doğalgaz boru hattı projesi devam etmekte ve bitmek üzeredir. Yine, ABD'nin tüm itirazlarına rağmen AB ile Çin arasında ekonomik işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Çin Avrupa Birliği'nin en büyük ikinci ticaret ortağı, AB ise Çin'in en büyük ticaret ortağıdır. İki taraf arasındaki ticaret, günde 1 milyar euroyu aşılıyor. Çinli kapitalist tekeller, Avrupa'nın ünlü markalarını satın almaya devam ederken, son yıllarda Avrupa Birliği ülkelerine milyarlarca euroluk doğrudan yatırım yaptılar.

5 Şubat'ta yaptıkları Fransa-Almanya

Güvenlik Konseyi toplantısı sonrasında birlikte basın karşısına çıkan Merkel ve Macron, Çin, Rusya, Afrika, Ortadoğu ve enerji gibi pek çok önemli uluslararası dosya üzerinde, AB'nin oluşturacağı politikaları görüştüklerini açıkladılar. Toplantıda iki lidere, Başkan Joe Biden'ın yeni Çin politikası nedeniyle “AB'nin iki büyük dev arasında kalmaktan” endişe edip etmediği sorusu soruldu. Macron ile Savunma Konseyi toplantısında Çin konusunu ele aldıklarını kaydeden Merkel, “AB'nin kendi Çin politikası olmalı. Çok taraflılığı güçlendirmek için Çin ile diyaloga devam edilmeli. Biden ile elbette Rusya, Çin, transatlantik ilişkiler konusunu görüşeceğiz ama AB'nin de kendi politikaları olacak” dedi. Bu açıklamanın kendisi AB'nin Çin ve Rusya ile ilişkiler başta olmak üzere birçok konuda “stratejik ortak” ABD ile ilişkilerini eskisi gibi yürütmeyeceğinin ilanı bir tür ilanidir.

Trump yönetiminin getirdiği ek vergi uygulamalarına rağmen Çin'in 2020 yılında ABD ile olan ticareti yüzde 7,1 artışla 316,9 milyar dolara çıktı. 2020 yılında yaklaşık 12 bin 400 tren Çin kentlerinden Avrupa kentlerine giderek, Avrupa'da yeni bir deniz-kara ulaşım ağı oluşturdu. Çin'in AB ülkelerine ihracatı, pandemi nedeniyle getirilen kısıtlamalara rağmen yüzde 6,7 artarak 39,1 milyar dolara çıktı. Uluslararası kapitalist tekellerin karşılıklı bütün bu ticari faaliyetleri, tam

da emperyalist ülkeler arasında kıran kırana süren “yaptırımlar” ortamında güç kazanarak büyüdü. AB ile Rusya, Çin ile AB-İngiltere arasında süregiden bütün bu “yaptırımlar”, emperyalist ülkeler arasında karşılıklı çıkar ilişkileri üzerinden sürdürülen devasa ticari ilişkiler üzerinden incelendiğinde, laf kalabalığından başka bir anlam ifade etmemektedir.

Bugün için, emperyalist Batı bloku ve NATO'nun öncelikli hedefleri blok içerisinde yaşanan sorunların hızla giderilmesidir. Bundan dolayı selefi Donald Trump'ın “Önce Amerika” politikası döneminin sona erdiği vurgusu yapan Biden, “geleneksel müttefiklerle yakın iş birliğine geri döneceği ve ittifakların onarılacağı” mesajı vermektedir. Yakın bir zamanda yayınlanan NATO 2030 belgelerinde bu sorun ve atılması gereken adımların altı çizilmektedir. Burada hedeflenen, ABD ile Avrupa birliği emperyalizmi arasında yaşanan sorunların hızla çözülmesidir. Bu emperyalist blokun Çin ve Rusya'ya karşı tam bir uyum içerisinde birlikte hareket etmesinin sağlanmasıdır.

Kuşkusuz kapitalist sistem içerisindeki güç dengelerinde yaşanan değişimler emperyalist ülkeler arasında var olan çatışmaları körüklemektedir. Özellikle ABD'nin yeni başkanı J. Biden tarafından “Çin ve Rusya gibi otoriter devletlere karşı daha kararlı adımlar atılacağı”nın dile getirilmesi ve NATO 2030 belgelerinde

Çin ve Rusyanın stratejik düşman ilan edilmesi tam da bu eğilimin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, ABD Stratejik Komutanlığı Başkanı Amiral Charles Richard'ın "Geleneksel silahların kullanımıyla bir yenilgi olmaması durumunda, Rusya ve Çin ile bölgesel bir krizin hızla nükleer silahların kullanıldığı bir savaşa dönüşmesi gerçek bir ihtimal" yönlü açıklamaları, emperyalistler arası çatışmanın geldiği boyutları göstermektedir.

Özellikle, Güney Çin Denizi ve Karadeniz'de ABD emperyalizmine ait savaş gemilerinin hızla artan sayıları, Polonya ve Ukrayna'da yeni ABD üstlerinin kurulması bu çatışmaları körüklemektedir. Diğer yandan, Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI) tarafından başta NATO üyesi emperyalistler olmak üzere çeşitli devletlerin dünya çapında silahlanmaya ayırdıkları bütçelerle ilgili raporları bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Bütün bu hazırlıklar, başını ABD'nin çektiği savaş örgütü NATO ve Avrupalı emperyalistlerin dünyayı hızla bir savaşa sürüklediğini göstermektedir.

Tarihsel olarak kapitalizmi saran krizler, tıpkı birinci ve ikinci emperyalist paylaşım savaşlarında olduğu gibi, "düzeltici savaşları" beraberinde getirmiştir. Emperyalistler arası çatışmaların geldiği boyutlar bu süreci hızlandırmaktadır. Aralık 2018 tarihli **TKİP VI. Kongre Bildirgesi**, mevcut tabloyu şöyle özetlemektedir:

"Sistemin yapısal krizinin temel önemde bir başka unsuru, emperyalistler arası ilişkiler alanıdır. Emperyalist dünyanın iç ilişkilerinde kızışan rekabet, yoğunlaşan nüfuz mücadeleleri, artan silahlanma yarışı ve tırmanan militarizm, nihayet tüm bunları tamamlayan ve en yıkıcı biçimde somutlayan saldırganlık ve savaşlar dizisi, günümüz dünyasının ön plandaki gündelik görünümünü oluşturmaktadır. Sistemin yapısal krizinin temel unsurlarından biri olan hegemonya bunalımı yeni gelişmelerle gitgide ağırlaşmaktadır. Sistemdeki hegemonya bunalımının en özgün yanı, ABD emperyalizminin hegemon konumunu artık eskisi gibi sürdüremez duruma düşmesi, fakat emperyalist dünyada hegemonyayı ondan koparıp almaya talip bir emperyalist gücün ise halen olmamasıdır. Bu özgün tarihi durumun ikili sonuçlarından ilki, her şeye rağmen en güçlü emperyalist devlet olan ABD emperyalizminin belirgin üstünlüklerine dayanarak ve hegemonyasını restore etmek üzere saldırgan bir politika izlemesidir. Öteki sonuç, buna direnen ve büyüyen güçlerine bağlı olarak kendilerine alan açılmasını isteyen emperyalist devletlerin bunu çok kutuplu dünya istemi olarak somutlamaları, buna uygun yeni ilişkiler ve ittifaklar geliştirmeleridir."

Bayram Karaçam'ı koronavirüs nedeniyle kaybettik

Bayram Karaçam koronavirüs nedeniyle İstanbul'da hayatını kaybetti. Yaklaşık bir aydır Çam Sakura Şehir Hastanesi'nde koronavirüs tedavisi gören Karaçam hayatını kaybetti.

DEV TEKSTİL yayınladığı mesaj ile "SML ETİKET direnişinin 10. gününde alınmayan önlemler nedeniyle hayatını kaybeden Bayram Amcamız ve onun nezdinde tüm işçi emekçiler için direniş çadırımızı kuracağız" dedi.

DEV TEKSTİL'in mesajı şu şekilde: "Sendikamız İstanbul Temsilcimiz Okan Karaçam'ın babası Bayram amcamızı ve amcası Hakkı Karaçamı koronavirüs nedeniyle kaybettik.

Pandemi işçi sınıfı, emekçilerin hastalığı olmaya devam ediyor. Göstermelik önlemlerle, sokağa çıkma kısıtlamaları ile önlem alındığı algısı yaratıldı. Bu düzende çarklar dönsün diye işçiler fabrikalara gönderildi. Dip dibe çalışan işçiler işyerlerinde kaptıkları hastalık ile evlerine döndüler.

Bayram amcamızda bu salgının kurbanlarından biri oldu. Bugün SML ETİKET direnişinin 10. gününde alınmayan önlemler nedeniyle hayatını kaybeden Bayram Amcamız ve onun nezdinde tüm işçi emekçiler için direniş çadırımızı kuracağız.

Dostlarımızın, ailemizin, yoldaşlarımızın başı sağ olsun."

BAŞKA EMEKÇİLER ÖLMESİN DİYE MÜCADELEMİZ SÜRECEK!

İstanbul Devrimci Gençlik Birliği ise

Bayram Karaçam'ın ölümüne dair yayınladığı mesaj ile "Emekçiler ölmesin diye mücadelemiz sürecektir!" dedi. İstanbul DGB'nin mesajı şu şekilde:

"1 seneyi aşkındır dünyada etkisini sürdüren koronavirüs salgını, özellikle işçi-emekçilerin yaşamlarını yitirmesine sebep oluyor. Sert tedbirlerle virüsün sönmümlenmesini sağlayabilecek kapitalist devletler, salt sömürü düzeninin çarklarını sekteye uğratmamak adına bu toplu kıyım engel olmuyor. Göstermelik önlemler salgının yayılmasının önünü alamazken, yüzbinlerce emekçi can veriyor. Bu süreçte işçi-emekçiler, sırf kapitalist düzenin çarkları dönsün diye yan yana çalışmaya zorlanırken, işçiler sağlık ve yaşam haklarından oldu.

İşçi-emekçilere reva görülen bu ko-

şullarda, koronavirüse yakalanarak yaşamını yitirenlerden birisiydi Bayram Karaçam. Bayram amcamız da virüse karşı toplumda ciddi önlemlerin alınmaması sonucu, yaklaşık bir aydır Çam Sakura Şehir Hastanesi'nde koronavirüs tedavisi görürken yaşamını yitirdi. Bayram amca, eşiyle birlikte tuttıkları "1 Mayıs yaş tanımız, yaşasın 1 Mayıs" pankartıyla hatırlıyoruz. Devrim mücadelesine yetiştirdiği evlatlarının yanı sıra, mücadeleye elinden geldiğince katkıları da oldu.

Bayram amcamızı yitirmenin acısını yoldaşlarımız başta olmak üzere hepimiz yaşıyoruz. Bugün mücadelemiz, kapitalist düzen başka işçi ve emekçilerin canını almasın dindedir. Bayram amcamızı da bu mücadelemizde yaşatacağız!"

Karaçam ailesine mesaj: "Çocukluğumuzun kahramanlarıydınız"

Devrimci Tekstil İşçileri Sendikası (DEV TEKSTİL) İstanbul Temsilcisi Okan Karaçam'ın babasının ve amcasının koronavirüs nedeniyle yaşamını yitirmesi üzerine **DEV TEKSTİL Kurucu Üyeleri** ve **Greif Direnişçileri** mesaj yayımladı.

Mesajın tamamı şöyle:

"Emekçi semtlerinde bacaları tüten gecekondualarında, güneşin batmaya hazırlandığı saatlerde yüreğimizi nasıl heyecan doldururdu, nasırlı elleri derin alın çizgileriyle yorgun uykusuz ve ke-

derli ama sıcaklığını yitirmemiş sevgi dolu gözlerle döndüğünüzde işten eve.

Kötülere ve kötülöklere karşı bizi koruyacağınız inancıyla ve duyduğumuz güvenle nasıl da çocukluğumuzun kahramanlarıydınız.

Paylaşmayı, yardımlaşmayı, ekmeğimizi bölüşmeyi, haklının yanında hakksızın karşısında olmayı öğütlerken nasıl da nakşetmiştiniz bilincimize gelecekte bu zalim düzene karşı insanlığın kurtuluşu mücadelesinin doğal nüvelerini.

Şimdi aklımızda hatıralarınız ve sizden bize miras kalmış nasırlı ellerimizle uğurlarken sizi bu çürümüş ve köhneleşmiş sömürü düzenin, işçi ve emekçinin örgütlü ve birleşik mücadelesiyle yıkılacağı günlerin çok uzak olmadığını biliyoruz.

Koronavirüs nedeniyle babası Bayram amca ve amcası Hakkı Karaçam'ı kaybeden sendikamızın İstanbul Temsilcisi Okan Karaçam ve değerli ailesine baş sağlığı diliyoruz."

Şahintepe'de bir sığınak...

Bayram amcamızı koronavirüs nedeniyle yitirdik. Bir yoldaşımızı, devrimcilere kapısını sonuna kadar açan amcamızı kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz. Şahintepe'ye yolu düşen her sınıf devrimcisi Bayram amcamızı yakından tanır. Bayram amcanın ve ailesinin kapıları her zaman devrimcilerin uğrak yeri olmuştur. Bizler bu mahallede hiçbir zaman "nerede kalacağız, nasıl yapacağız" kaygısı taşımadık. Biz gitmesek de Bayram amcamız, Hayriye annemiz bizleri alır götürür, yemek ve yatak hazırlarlardı. Ola ki mahalledeyiz ve onlara uğramadık, işte o zaman denk gelmemek için köşe bucak kaçardık. Bilirdik ki Bayram amcamız da Hayriye annemiz de bizim oralarda olduğumuzu duyduysalar, onlara uğramadığımız için sitem edecek, kulağımızı çekeceklerdi. Karnımız aç mı, bir ihtiyacımız var mı diye kafalarına takacaklardı. Biz Şahintepe'de bizimle yoldaşlaşan ailelerimiz sayesinde kendimizi hiçbir zaman yalnız hissetmedik.

Bayram amcamızın bizimle yoldaşlığı sadece evini açması, mahallesinde haklı mücadelemizi sahiplenmesiyle de sınırlı değildi. Bayram amcamız ve ailesi sağlık koşullarının el verdiği ölçüde hep bizimle birlikte yürüdüler. Mitinglerde, etkinliklerde yerlerini aldılar. Gezi direnişi sonrası mahallede oluşturulan ve kitlesel etkinlikler örgütleyen Şahintepe Dayanışması'nın aktif parçası oldular. Yüzlerle ifade edilen etkinliklere katılımı örgütlemekte özel bir rol oynadılar. Sokak kısıtlamaları koşullarında geçen 2020 1 Mayıs kutlamalarına kendi adlarına katkı sundular. Pankartlarını hazırlayarak balkonlarında sallandırdılar.

Aynı gün apartmanın tüm katlarında ailece 1 Mayıs marşını balkondan çalarak, şanlı mücadele günümüzü sahiplendiler.

Hiçbir engel onları tüm benlikleriyle sahiplendikleri ve destekçisi oldukları haklı davaya katkı sunmaktan alıkoyamadı. Yeri geldi sermayenin zorbalığı ile karşılaşan devrimci oğulları ve kızları için adliye koridorlarına gittiler. Devrimcilere yönelik saldırılarda öfkelenip, duygusallaştılar. Gözlerinden duygu yüklü yaşlar aksa dahi hiçbir zaman öz evlatları ve tüm evlatlarına zerre kadar karamsarlık aşıl原因an tutum ve söylem geliştirmediler.

Onlar çocuklarından ve diğer evlatlarından çok şey öğrendikleri gibi onlara da çok şey öğrettiler. Hak, adalet, dayanışma gibi kavramları onlardan öğrenen çocukları, bu kavramların ancak sosyalizmle gerçek karşılığını bulacağını gördükçe, bilimsel sosyalizm mücadelesine katıldılar. Ailelerine de bu kavramların toplum yaşamında karşılık bulmasının nasıl olacağını gösterdiler. Karşılıklı etkileşimin açığa çıktığı bu sonuç, devrimcilerin haklılığını sahiplenen ve her türlü desteği sunan ailelerimizin şekillenmesine de vesile olmuştur.

Bizlere öğreten ve bizlerden öğrenen Bayram amcamızı kaybetmenin üzüntüsü içindeyiz. Biz sadece bir amcamızı değil, bizimle omuz omuza mücadele eden yoldaşımızı kaybettik. Bayram amcamız, mücadelemizle omuz omuza olan annelerimiz, babalarımız bilsinler ki haklı davamız zafere ulaşacaktır. Onların gözü arkada kalmayacaktır.

D. EFE

Yaşasın 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü!

Haklarımızdan ve geleceğimizden vazgeçmiyoruz!

Ne nefes alabiliyor ne insanca yaşayabiliyoruz. Derinleşen kriz bizi her geçen gün daha da yoksullaştırırken, pandemi ile hem sağlık hem de geçim kaygımız gün be gün büyüyor. Hayat pahalılığı, ev içi işlerin yoğunlaşması, kadına yönelik şiddetin artması, çalışma yaşamında esnek ve güvencesiz koşulların normalleşmesi ile biz kadın işçi ve emekçiler için yaşamak da çalışmak da dünden daha zor hale getiriliyor.

Öyle bir yerdeyiz ki, sessizliğimiz sürdükçe soframızdaki açlık derinleşecek, hanemizde şiddet boyutlanacak, ülkede karanlık zifiri hale gelecek. Kapitalist patronlar da, her adımda onları koruyup kollayan devlet de her şeyi kendileri için fırsata çeviriyorlar. Yıllardır fırsat kollayan ve fırsatını bulduğunda elinden geleni ardına koymayan sermaye düzeni, kölece çalışma biçimlerini olağanlaştırmak için pandemiyi arkasına saklanarak adımlarını hızlandırdı. Çıkardıkları her yasa, hayata geçirdikleri her uygulama ile kapitalistleri güvence altına almaktan başka bir şey hedeflemiyorlar. Sağlığımızı da, yaşam ve çalışma koşullarımızı da zerrece düşündükleri yok.

"Pandemi önlemlerini açıklıyoruz" dediklerinde karşımıza ne çıktı? Kısa çalışma ya da ücretsiz izin! Bizim ücretlerimizden kesilerek oluşan işsizlik Fonu'ndan ödettiriyorlar ücretlerimizi. Telif çalışma süresi arttırılıyor, esnek çalışma biçimleri kalıcılaştırılıyor. "İşten atma yasaklandı" dediler ama aslında kod-29'dan yani 25/2'den tazminatsız atma hakkını denetimsiz kullanma hakkını patronlara hediye ettiler. Bunlar da yetmiyor! Bizim haklarımız gasp edilirken kapitalist patronlara teşvikler sunuluyor, vergi borçları siliniyor.

Çalışma yaşamı yeniden şekillenirken, taciz ve mobbing üretimin bir par-

çası haline gelirken, pandemi evdeki yaşamı da bizler için yoğun çalışma ve şiddet merkezi haline getirdi. Ne insanca koşullarda çalışmak ne de yaşayabilmek mümkün! Geleceğimiz karartılırken aramızdan gelen nesillere yaşanabilir bir dünya bırakamamak da omuzlarımızda yük.

Ama direnenler, haklarından vazgeçmeyerek

direniş bayrağını dalgalandıranlar da var. Geleceğinden vazgeçmeyerek yarınlar için bugün sesini yükseltenler de var. Dünya işçi sınıfı tarihine dokuma işçisi kadınların mücadelesi ile kazınan 8 Mart, bugün de yürünmesi gereken yolu gösteriyor. Hak kazanmak için ve elimizdeki hakları korumak için pandemiyi ve krizin faturasını ödemeyi reddedelim.

VAZGEÇMİYORUZ, YUKARI BAKIYORUZ, TALEPLERİMİZİ YÜKSELTİYORUZ!

Sokaklardan geri adım atmayan kadınlar olarak şimdi de, hem 8 Mart'ın tarihsel deneyiminden hem de bugün sokakları dolduran direnişçi işçilerin, öğrencilerin mücadelesinden güç alarak haklarımızdan ve geleceğimizden vazgeçmediğimizi gösterelim!

Bizlerin yaşamın her alanında başı aşağıda olsun isteyenlere inat, gözlerimizdeki umudu yitirmeden yukarı bakmayı sürdüreceğimizi gösterelim!

Elimizden alınan ve çalışma hayatının normaline çevrilmeye çalışılan saldırılara karşı fabrikalarda, meydanlarda, direniş alanlarında taleplerimizi yükseltelim!

- Kısa çalışma ve ücretsiz izin yasaklansın!

- Madde 25/2 kaldırılсын, işten atmalar son bulsun!

- Telif çalışmasına son!

- İş ve gelir güvencesi istiyoruz!

İŞÇİ-EMEKÇİ KADIN KOMİSYONLARI

Salgında kadın olmak!

S. Soysal

Koronavirüs salgınının başlangıcından bu yana işçi ve emekçiler salgının faturasını ödemeye devam ediyorlar. Kadınlar ise daha ağır bir yıkımla karşı karşıya kaldılar. Karantina nedeniyle işyerlerinin geçici ya da kalıcı kapanmasından en çok güvencesiz işyerlerinde çalışan kadınlar etkilendi. Kadın istihdamında belirgin azalma, kadınların ekonomik durumunun daha da ağırlaşmasına yol açtı. Yanı sıra, okulların kapanmasıyla birlikte ev içi işleri, çocuk-yaşlı bakımının kadınlara yüklenmesi ile eviçi yükleri daha da arttırdı.

Salgının kadınlar üzerindeki çok yönlü etkilerini kimi sendika ve kitle örgütleri hazırladıkları raporlarla kamuoyuna sundular. Son olarak Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği pandeminin ilk döneminde (nisan ve mayıs aylarında) yaptığı araştırmanın verilerini paylaştı. Açıklanan veriler, kadınların bu süreçten daha olumsuz olarak etkilendiklerini ortaya koyuyor.

Türkiye'nin 81 ilinden 1201 kadınla telefonla yapılan görüşmelerde, sağlık (genel sağlık, cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı), ekonomik durum, bakım emeği, şiddet başlıkları ele alınıyor. Rapor, salgın sürecinde kadınların sağlık hizmetlerine erişimde zorlandıklarını, daha da yoksullaştıklarını, ücretsiz ev içi bakım yükünün daha da arttığını, öncesinde de varolan ev içi şiddetin sürdüğünü gözler önüne seriyor.

SAĞLIK HİZMETLERİNE ULAŞIM ZORLAŞTI

Rapora göre, kadınlar asıl olarak ruh sağlığı açısından olumsuz etkilenme yaşadılar. Salgından önce kendisini iyi olarak tanımlayanlar %79 oranında iken, bu oran salgın sonrasında %30'a düştü. Bu süreçten en olumsuz etkilenenlerin ise 18-24 yaş grubu olduğu belirlendi.

Kadınlar bu dönemde asıl olarak sağlık hakkına erişim sorunu yaşadılar. Yalnızca %16'lık bir kesim sağlık kurumlarına ulaşabildiğini ifade ediyor. Kadınların doğurganlık, cinsel sağlık açısından da sağlık kurumlarına ulaşmaları zorlaştı.

YOKSULLUK ARTTI

Kapitalistler salgını fırsata çevirip karlarına kar katarken, işçi ve emekçiler daha da yoksullaştılar. Kadınlar payına

ise daha fazlası düştü. Yoksullaşma kendini en net istihdamın azalmasında gösteriyor. Üç haneden biri salgın nedeniyle ekonomik sarsıntı yaşadığını söylerken, hanelerin %34'ünde en az bir kişi işten çıkartılmıştır. Bu süreçte işlerini kaybettiğini söyleyen kadınların oranı %19 iken, erkeklerin oranı %14,4'tür.

Salgın öncesinde kendini orta halli tanımlayan kadınlar %86'dan %66'ya düşerken, yoksul olarak tanımlayanlar %9'dan %28'e çıktı. Salgın nedeniyle her dört kadından üçü ekonomik sorun yaşarken, her üç kadından birinin bu konuda çözümsüz kaldığı belirtiliyor.

EV İÇİ ÜCRETSİZ BAKIM EMEĞİ ARTTI

İzolasyon koşullarıyla beraber, kadınların ev içi ücretsiz bakım emeklerinde ciddi oranda artış yaşandı. Ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı olarak tanımlanabilecek bu işleri büyük oranda kadınlar tek başlarına omuzlamak durumunda kaldılar. Bu rakamın %95 olması, kadınların bu yükü tek başlarına göğüslediklerini gösteriyor. Salgın sürecinde evde kalma süresi artarken, kadınların ev içi yüklerinin dört kat daha arttığı görülüyor.

SALGIN SÜRECİNDE ŞİDDET DEVAM ETTİ

Kadınların karşı karşıya kaldığı en te-

mel sorunlardan biri olan psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet salgın döneminde de sürdü. Salgın öncesindeki bir yıl içinde kadınların %97'si bu şiddet türlerinden biriyle karşı karşıya kalırken, salgın sonrasında da bu yüksek oranın korunduğu görüldü.

PANDEMİDE DEVLET NEREDE?

Çok yönlü eşitsizliklerle karşı karşıya kalan kadınların, dinci gerici iktidar eliyle izlenen politikalar sonucu yaşadığı sorunlar giderek derinleşiyor. Devlet tüm kurumlarıyla kadının ikincil konumunu pekiştiren uygulamaların arkasında duruyor. Kadına şiddet uygulayanlara, kolluğuyla ve yasalarıyla adeta kol kanat geriliyor. Kadına yönelik şiddetin engellenmesi hususlarını içeren İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı yasayı uygulamak için ellerinden geleni yapıyorlar. İyi hal indirimleri vb. ile şiddet uygulayanlara adeta teşvik ediyorlar.

Kadınların karşı karşıya kaldığı eşitsizlik ve şiddete karşı salgın sürecinde ek tedbirler alınması gerekirken, devlet kurumlarının göstermelik adımları dahi rafa kaldırıldı. Alo 183 Şiddet Hattı, pandemi yardım hattına dönüştürüldü. 6284 sayılı kanunda yeralan, şiddet uygulayanlara tedbir kararlarının pandemi sürecinde "sağlığı tehdit etmeyecek şekilde ele

alınması" talimatı, şiddet uygulayanlara uzaklaştırma kararı verilmemesi ya da kadınların sığınma evlerine yerleştirilmemesi sonuçlarını doğurdu. Salgın gerekçe gösterilerek çıkarılan infaz paketi ile şiddet uygulayanlar izolasyon sürecinde mekanlarına geri gönderildi.

Devletin yükümlülükleri kuşkusuz sadece şiddete karşı önlemlere indirgenemez. Kadınların yoksullaşması ve artan ev içi bakım yükleri karşısında da önlem alınmadı. Sermaye devleti açık bir sınıfsal tutumla sadece sermaye sınıfının çıkarlarını gözetti, ard arda teşvik ve yasalarla sermayedarların karlarına katmalarına hizmet etti.

***

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği raporunun hazırlanmasından bu yana yaklaşık on ay geçti. Bu süreçte işçi ve emekçilerle birlikte kadınlar üzerindeki yük daha da ağırlaştı. Virüsle iç içe çalışmak zorunda kalan kadınlar, kapitalistlerin hoyratça saldırılarına daha fazla maruz kaldılar. Okul ve kreşlerin kapalı olması nedeniyle ev içi yükleri daha da ağırlaştı.

Tüm bu sorunları ağır bir şekilde yaşayan milyonlarca emekçi kadın bugün için sessizliğini korusa da, gün geçtikçe öfke ve tepkisi birikmeye devam etmektedir.

Kadın Üniversiteleri:

Düzene uygun kadınlar yetiştirme merkezi

2021 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda Türkiye'de Kadın Üniversitesi'nin açılacağı bilgisi yer aldı. Kadın Üniversiteleri 2019 yılında gündeme gelmişti. O yılın Haziran ayında Osaka kentinde gerçekleşen G20 Zirvesi için Japonya'ya giden Recep Tayyip Erdoğan, Mukogawa Kadın Üniversitesi'ni gezmiş, kendisine 'fahri doktora' unvanı verilmişti. Türkiye'ye dönüşünün ardından bu üniversitelerden övgü ile söz eden T. Erdoğan, Türkiye'de de açılması yönünde girişimlerde bulunacağını söylemişti. Şimdi ise, Kadın Üniversitesi'nin bu yıl açılacağı söyleniyor.

Covid-19 süreciyle eğitim sisteminde yaşanan çürümenin derinleştiği, eğitimde fırsat eşitsizliğinin had safhaya ulaştığı bir süreçten geçerken, milyonlarca öğrenci "niteliksiz eğitim" bile alamıyor. Emekçi ailelerin çocuklarından oluşan milyonlarca öğrenci eğitime erişemeyen, sözde eğitime dair öncelikli cumhurbaşkanlığı kararı, Kadın Üniversitesi açmak oluyor!

KADIN ÜNİVERSİTELERİ NEDİR?

Öncelikle, Kadın Üniversiteleri nedir? Ne eğitimi verilir? Ne amaçla açılmıştır? Buna bakalım.

Japonya'da yarım asırdır Kadın Üniversiteleri'nin var olduğunu biliyoruz. Kadın-erkek eşitliği konusunda en geri ülkelerden biri kabul edilen Japonya'da, Kadın Üniversiteleri'nin amacı toplumsal cinsiyet rollerinde kadına biçilen eş ve annelik gibi vasıflara dair eğitim vermektir. Tıpkı Türkiye'de kız meslek liselerinde çocuk gelişimi, tekstil, yiyecek-içecek hizmetleri alanı gibi "kadınlara yakıştırılan" bölümlerin yer alması gibi...

Japonya, tarihsel olarak uzun yıllar feodal yapının egemenlik sürdüğü topraklardır. 1860'lı yıllara dek Samuray geleneğinin hüküm sürdüğü bu ülkede kadına dair anlayış, kadının yerinin eş, ev ve çocuklarının yanı olmasıdır. Bu yıllarda kadının toplumdaki yeri ve hakları sifra yakındır. Zamanın Japon İmparatoru'nun himayesinde ilk defa 1871'de Amerika'ya okumaya giden bir grup kız öğrencinin misyonu bile, aydınlanmaktan ziyade, annelik görevini öne çıkararak "geri döndüklerinde Japonya'yı yönetecek erkeklerin yetişmesine yardımcı olmak" şeklinde belirlenmişti.*

Günümüzde 80 Kadın Üniversitesi ile Japonya'daki kadına yönelik bu gerici anlayış halen sürdürülüyor. T. Erdoğan'ın ziyaret ettiği Mukogawa Kadın Üniversitesi'nde ise hemşirelik, gündelik yaşamda estetik, dünya sağlığının geliştirilmesi, Türkiye kültürel araştırmaları gibi konularda eğitim veriliyor. Japonya'da Kadın Üniversiteleri'nin işlevini ise bu üniversite biçiminin ilk kurucularından olan Umeko Tsuda'nın sözleri ile özetleyebiliriz: "zarif, her istenileni yapan ve kibar kadınlar" yetiştirmek.

KADIN ÜNİVERSİTELERİ KADIN SORUNUNUN PARÇASIDIR

Türkiye'de de Kadın Üniversiteleri tartışmasını genel olarak kadın sorunundan bağımsız ele alamayız. AKP-MHP rejiminin kadınlara dair bakış açısını anlamak için T. Erdoğan'ın bazı sözlerini hatırlatmak yeterli olacak: "Kadın ile erkek eşit olamaz, fıtrata aykırı!", "Kız mıdır, kadın mıdır bilemem." "Kadınlar iş aradığı için işsizlik yüksek." İktidarın eteklerinde yer alan bazı zevatların "Evdeki işler yetmiyor mu?", "Kadının fıtratında kölelik var!", "Kadın çalışarak fuhuşa hazırlık yapar!" gibi ucube söylemlerinin sık tekrarlandığı hatırlanacaktır. Son olarak T. Erdoğan 'uzayın fethi' konusunda vaaz verirken, "Hatta belki bayanlardan bile uzaya gitmek isteyenler vardır" diyerek kadını nasıl bir konumda gördüklerini bir kez daha itiraf etti.

Kadını ikinci cins sayan sermaye devleti son yıllarda karma eğitimi ortadan kaldırmaya yönelik zemin hazırlıyor. Yıllardır pıtrak gibi çoğalan imam hatipler ile dinci-gerici ve toplumu ayırıştırın

adımlar pervasızca atılıyor. Oysa karma eğitim bir tercih değil, zorunluluktur. Bireylerin sosyal olarak gelişmelerini zedelememek, toplumsal yaşamdaki ayrımcılığı kaldırmak için en temel uygulamalardan biri kadın ve erkeklerin ortak alanlarda hayatı öğrenmeleri, yani karma eğitim modelidir.

Oysa tüm bu gerçekliklere gözünü-kulağını kapatan dinci-faşist iktidar, cinsiyet ayrımı üzerinden bir üniversite kurmak istiyor. Peki, kadınların yaşadıkları bu denli sorun varken ya da eğitimde yaşanan bu kadar sorun yerli yerinde duruyorken asıl ihtiyaç kadın üniversiteleri midir? Düzenin bekası açısından, kendilerine uygun insan modeli yaratmaları açısından evet, onların en acil ihtiyacı bu olabilir. Ama bu tartışma toplumun çıkarlarına aykırıdır. Tartışmayı toplumun gündemine taşıyanlar Ortaçağ artığı zihniyeti temsil eden bir avuç asalaktan ibaret.

GERİCİLİĞE GEÇİT YOK!

Dinci-faşist AKP-MHP koalisyonu kadınlar üzerinde tahakküm kurmak istediği gibi on yıllardır üniversiteleri de teslim alma histerisi içindedir. Bunun son örneğini, kayyım rektörlere karşı başlatılan ve toplumda geniş yankı bulan öğrenci gençliğin eylemlerinden de biliyoruz. Nasıl ki tepeden atama rektörlere karşı, yani sermaye devletinin üniversitelere ve gençliğe dönük teslim alma politikalarına karşı bir direniş başlamışsa, hayalini kurdukları Kadın Üniversiteleri'ni de hayata geçirmelerine izin vermeyeceğiz.

"En gelişmiş" diye nitelendirilen kapitalist ülkelerde dahi kadınlar halen

onlarca sorunla boğuşmakta. Polonya'da kürtaj yasasına karşı, Brezilya'da faşist Bolsonaro hükümetine karşı kadınlar sokaklara dökülüyor, hakları ve gelecekleri için mücadeleyi yükseltiyor. Meksika'da yaşanan bir kadın cinayeti'nin ardından mahkeme salonunu yakan kadınlar militan eylemlilikler gerçekleştiriyor. Dinci-ırkçılığın iktidar tarafından palazlandırıldığı ülkemizde ise kadınlar, "taciz, tecavüz, şiddet, cinayet" sarmalına alınıyor. Kapitalist sistem kadın sorununu döne döne yeniden üretiyor. Kadın Üniversiteleri kurma pervasızlığı bunun göstergelerinden biridir.

Egemen sınıflar ve onların devletleri her zaman kadınları kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirmek istemiştir. Çoğu zaman kadınlar ev işlerinin en ağır yükünü sırtında taşımış, kimi zaman toplumsal yaşamdan çekilmiş, sömürü çarklarında boğulmuş, kimi zamanlar ise tamamen yok sayılmışlardır. Ancak asırlardır devam eden bu acımasız saldırılara rağmen kadınları istedikleri gibi teslim alamadıklarını da tarihten görüyor, öğreniyoruz. 25 Kasım'ları, 8 Mart'ları yaratanlar da, Paris Komünü barikatlarında, Sovyet Rusya'nın kuruluşunda, faşizme karşı direnişlerde ön saflarda yer alan kadınlar "Vardık, varız, var olacağız!" diyerek mücadeleyi yükselttiler, yükseltmeye de devam ediyorlar.

Düzenin "itaatkar kadınlar yaratma" projesinin bir parçası olarak açılacağı söylenen Kadın Üniversitelerine geçit yok!

*BBC-İlgin Yorulmaz

İSTANBUL'DAN BİR DGB'Lİ

Ankara'da üniversiteliler kaçırdı

Ankara'da üniversite öğrencileri 18 Şubat günü sivil bir araca bindirilerek kaçırdı. Üniversite öğrencilerinin evlerinin önünde GBT bahanesi ile sivil bir araca bindirildiği ve kaçırdığı açıklandı. Aynı gün, kaçırdılan öğrencilerin darp ve işkence edildiği, Boğaziçi eylemlerine bir daha katılmamaları yönünde tehditlere maruz kaldığı ve Ankara'nın farklı semtlerine bırakıldıkları bildirildi.

KAÇIRILAN ÖĞRENCİLER YAŞADIKLARINI ANLATTI

Ankara'da Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyesi Ali Berke Aydoğan, Uğurcan Baynal ve S.B isimli öğrenciler serbest bırakıldıktan sonra İnsan Hakları Derneği (İHD) Ankara Şube'sinde basın toplantısı gerçekleştirdi.

Açıklamayı Üniversiteli Genç Kadınlar adına yapan Nisan Çıra, avukatlardan aldıkları bilgiye göre kaçırdılan öğrencilerin gözaltı veya hastane işlem kayıtlarının bulunmadığını ifade etti.

Arkadaşlarının kaçırdıldıktan iki saat sonra Ankara'nın farklı semtlerinde bırakıldıklarını dile getiren Çıra, "Faşist AKP-MHP iktidarı bilmelidir ki baskılarınız, gözaltılarınız, tutuklamalarınız bizleri hiçbir zaman yıldıramadı yıldıramayacak" dedi.

Kaçırılan öğrencilerden Ali Berke Aydoğan ise, polislerin birkaç soru sorma bahanesiyle kendisini arkadaşlarından uzaklaştırdığını belirterek şunları anlattı:

"Yaka paça arabaya bindirdiler. İki saat boyunca tehdit ederek, fiziksel şiddet uygulayarak arabayla dolaştırdılar. Bir ara Ankara dışına çıktık. Gölbaşı'nda bir sokakta arabayı yavaşlatıp, durdurmadan 'defol git' diyerek arabadan attılar. 'Arkadaşlarına söyle onları da alacağız. Sokakta dolaşamayacaksınız öldürürüz' diyerek bizi ölümle tehdit ediyorlar. İstedikleri kadar tehdit edebilirler. Ne yapmaya çalışırlarsa çalışsınlar, bizi sindiremeyecekler, hiçbir şekilde geri adım atmayacağız. Ellerinden geleni artlarına koymasınlar."

Kaçırılan diğer öğrenci Uğurcan Baynal ise, "90'lı yılların uygulamalarını hala sürdürmek isteyenler olabilir. Belli başlı olayların içinde olduğumuzu, herkesi toplayacaklarını söylediler. Bu süreç geçici. Gençlik kazanımlarına kazanım katarak ilerleyecektir. Tüm kayyımlar ginceye kadar direneceğiz" dedi.

"GÜCÜMÜZ YERİNDE, YÜREĞİMİZ YETİYOR!"

İstanbul'da üniversite öğrencileri de ertesi gün basın toplantısı düzenleyerek saldırıyı protesto etti. İnsan Hakları Derneği'nde yapılan basın toplantısında Üniversite Öğrencileri adına basın metnini okuyan İstanbul Üniversitesi öğrencisi Cihan Çiçek, 4 Ocak günü Boğaziçi önünde başlayan ve pek çok ile yayılan eylemlere dönük iktidarın ve sözcülerinin saldırılarına değinerek şunları söyledi:

"Direnişin başladığı ilk günden bu yana devlet, polisiyle mahkemeleriyle, bakanları, diyanet işleriyle çeteleriyle her yandan öğrencilere yönelik saldırılarını devam ettiriyor. Havuz medyası eliyle her gün basında hedef göstererek 'sapkın', 'marjinal' ve direnen herkese söylenen 'Terörist' söylemleriyle saldırıyor. Öte yandan, Boğaziçi direniş taleplerinin diğer üniversitelilerin de talepleriyle ortaklaşması ile birlikte direniş büyüyor ve yaygınlaşıyor."

Çiçek saldırılara rağmen direnişin büyüdüğüne dikkat çekerek "2 Şubat'ta Kadıköy'de toplanan binlere pandemi bahane edilerek saldırılmış, onlarca ar-

kadaşımız gözaltına alınmış, Kadıköy'de yürüyen yüzlerce insanın üzerine polis son hızla araba sürmüştür. Gözü dönmüş saldırganlık ev baskınları, tutuklamalarla devam etmiştir. Soruyoruz; direniş baskılarınızla biter mi? Cevabımız; öfkemizi örgütlediğimiz bir araya gelişlerimizdedir. Kampüs içerisinde yapılan eylemlerde, meydanlarda atılan sloganlarda, Boğaziçi Güney kampüsünde süren direnişimizdedir" dedi.

Süreç boyunca 11 kişinin tutuklandığını, 30'a yakın kişinin ev hapsi aldığını, meydanların, şehirlerin abluka altına alındığını ifade eden Çiçek "Bu saldırılarla gündemimizi kaydırmaya çalışanlara taleplerimiz açık ve nettir diyerek yineleyelim; Melih başta olmak üzere bütün kayyımlar istifa etsin. Üniversite yönetiminde söz, yetki, karar, bileşenleri tarafından belirlensin. Kampüslerde polis ablukasını dağıtılsın. Tutuklu arkadaşlarımız serbest bırakılsın" diye konuştu.

Açıklamada son olarak şunlar ifade edildi:

"18 Şubat Salı günü Ankara'da güpegündüz 3 sıra arkadaşımız, 3 üniversite öğrencisi polisler tarafından kaçırdı. Bu yöntemler bu devletin tarihinde var. Öğrencileri kaçırdı ajanlaştırma teklifleri, öğrencileri kaçırdı işkence yapma, öğrencileri kaçırdı faili meşhur cinayetler işlemlerinden biliyoruz. İnsan öldürmenin kodlarına işlendiği bu devletin yapısını bugün bütün aymazlığı ile hepimiz görüyoruz. Bir tek sıra arkadaşımızın dahi başına gelecek herhangi bir şeyden başta EGM olmak üzere, İçişleri Bakanlığı sorumludur.

Taleplerimizi ve sözümüzü buradan tekrarlıyoruz. Başta Melih Bulu olmak üzere, kayyım rektörler gidecek, tutuklu arkadaşlarımızı ellerinizden alacağız.

Üniversiteler bizimdir, bizimle özgürleşecek!

Yök, polis, medya bu abluka dağıtılsın!"

“... Varsın egemen sınıflar bir komünist devrim korkusuyla titresinler. Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecekleri bir şeyleri yok. Kazanacakları bir dünya var.”

**“Bütün
ülkelerin
işçileri,
birleşiniz!”**

**Komünist Manifesto
173 yaşında!..**